

انکشاف

نشریه سه ماهه
هماهنگی کمکها برای افغانها
شماره پانزدهم و شانزدهم

د کوار د مؤنسي دکار کونکو د لسمي کلنيزي ورکشاپ

مژده به خوانندگان محترم مجله انکشاف

اداره هماهنگی کمکها برای افغانها با در نظر داشت نقش و اهمیت مطبوعات در پروسه پیشرفت و انکشاف جامعه از چند سال بدینسو در کنار سایر فعالیتهای انسانی خویش مجله ای را به نام **انکشاف** منتشر می نماید. یگانه هدف آن تعمیم و تبادل تجارب و اندوخته های علمی و عملی ما هران فن میباشد. از آنجاکه فاصله میان چاپ دوشماره **انکشاف** که مدت سه ماه را دربر میگیرد، رابطه بین مؤسسه کوار و خواننده گان محترم را به درازا میکشاند، تصمیم بر آن شد تا نه تنها با بهبود بخشیدن شکل و محتوای مجله **انکشاف** به انتشار آن ادامه داده، بلکه در کنار آن در ختم هر ماه نشریه خبری را بنام **پیام انکشاف** که انعکاس دهنده فعالیت و اجراءات مؤسسه و موضوعات تازه و آگاهی از پیشرفت های ساینس و تکنالوژی عصری باشد نیز به خواننده گان محترم پیش کش مینماید.

در **پیام انکشاف** سعی بعمل آمده تا حلقه ارتباط بین اداره (CoAR) و خواننده گان محترم کوتاه تر و مستحکمتر گردد.

پیام انکشاف از تمام دست اندر کاران مطبوعات و اندیشمندان فرهنگ، دکتوران، ژورنالستان رسالت مند می طلبد تا درین راه با ما همگام شده و در غنای فرهنگی افغانی خویش سهم فعال گیرند.

با عرض حرمت
اداره کوار

بسم الله الرحمن الرحيم

انکشاف

نشریه هم‌انگی کم‌ها برای افغان‌ها

سال سوم، شماره پانزدهم و شانزدهم، اسد الی جدی ۱۳۷۸. Vol No: 15 - 16. July - December 1999

اداره نشر کننده: هم‌انگی کم‌ها برای افغان‌ها

سال تاسیس: ۱۳۷۵ هـ - ش مطابق ۱۹۹۶ عیسوی

تحت نظر: هیئات تحریر

آدرس دفتر: خانه نمبر ۱۹، چنار رود

یونیورسٹی تاون، پشاور.

تیلیفون: ۴۰۷۸۹

فکس: ۴۴۷۸۹

پست بکس: ۱۰۱۳ UPO

یاد داشت:

نشر مجله انکشاف از جانب مؤسسه کوار جهت
تعمیم تجارب مثبت و مساعد ساختن زمینه های
انکشاف و پیشرفت گامیست ارزنده و پُراهمیت.
البته دستیابی به انکشاف در عرصه های مختلف
حیات جامعه بخصوص انکشاف دهات کار مجدانه
و مداوم می طلبد. بناً کوشیده ایم تا انتقال این
پیامها، تجارب و اندوخته های علمی با زبان ساده و
عام فهم بیان گردد.

لذا از استادان، دوکتوران، زارعان، انجیران و
ماهران فن توقع میرود تا با ارسال مشوره های علمی
و مطالب ارزشمند پیرامون موضوعات زراعت،
صحت، تعلیم و تربیه و اقتصاد خانواده و سایر
عرصه های زنده گی که بتواند ما را در امر رشد و
انکشاف جامعه یاری رساند همکاری نمایند. باشد
تا مجله هویت مسلکی، فرهنگی و اجتماعی خویش
را برای همیشه حفظ نموده در خدمت شما خواننده
گان محترم قرار گیرد.

۲
گزارشها

۱
سرمقاله

۵
انکشاف
زیارت

۴
د میوی مچان

۱۶
مواد مخدر...

۱۴
گلستان
شعر و ادب

۱۸
د بنخو حقوق....

۱۷
د ایدزد ....

۲۰
مامور و اداره

۱۹
صحت و.....

۲۳
نمونه از سلوک پیامبر
بزرگ اسلام

۲۲
قلم، درفش
بیداری

۲۷
د کیمیاوی سرو
ارزشت

۲۵
طومار در هم
شکستن ....

۳۰
مقتضیات روانی....

دور

این

شماره

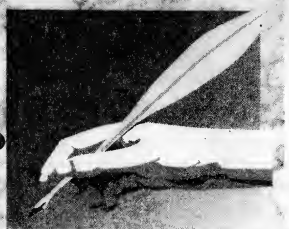
مجموعه

دعا

دردمن چه په خپل ژبه، د بېل بل په شان گویا وي
په رموز د عشق پوه وي، په دردونو آشنا وي
چه د خدای له ویري نه وي، غافل یوه لمحي کي
خبردار د زماني او مکاري د دي دنيا وي
چه په لاره باندي سم کړي، دا رانده د زړه په سترگو
غمخوار چه د بشر وي، د بي لارو رهنما وي
په پرهار د زخمی زړونو، چه مرحم د تسل کيږدي
هم طبيب زمونږ د رنځ وي، پرهارونو ته دوا وي
په کيميا د خپلي ژبي، گيتي لري کاله زړونو
د دردمنو په خير زړه کي، آيتي غوندي صفا وي
اوبکي پاكي د بيوزلو، په دستار او په شمله کړي
چه غمخوار وي د دردمنو، مهربانه په هر چا وي
بيا په نور د معرفت کړي، جهالت خونه روښانه
چه خوري ئي په هر لوري، د مشعل په خير رڼا وي
دي صحرا د جهالت نه، چه بهر مو په اخلاص کړي
چه په رمز باندي آشنا وي، تر همه واړه دانا وي
درد و غم کي د وطن چه، شپه او ورځ وي زړه غوني
عبادتو ذکر و فکر ئي، د وطن په حال ژړا وي
چه سهار د قافلي له، بيدردانو ځيني واخلي
هم په رنځ د سفر پوه وي، کړيدو لره پيدا وي
مگر چه په راتگ خپل دا زمونږ د زړه دنيا کړي
دا دردمن دي خدای پيدا کړي، که زمونږه په دېا وي

سيد عبید الله نادر

پند و اندرز

سردفتر عالم معانی علم است
سربیت قصیده جوانی علم است
ای آنکه خبر نداری از عالم علم
این نکته بدان که زنده گانی علم است

بنام آنکه دارای جهانست
خداوند تعالی و عقل و روانست

ده سال کار مجدانه و پر تلاش

تشخیصی و سپس در روشنی آن راههایی حل مناسب جستجو گردد.

در حال حاضر در تمام محافل و مجالس علمی و سیاسی جهان به ویژه کشور های که در حالت پدی اقتصادی قرار دارند این حقیقت بدون هیچ تردیدی پذیرفته شده که پلانگذاری دقیق انکشافی و تطبیق بموقع آن مطابق به شرایط و اوضاع جامعه یگانه راه حل مشکل عقب مانده گی است.

این یک حقیقت پذیرفته شده است که پلان گذاری دقیق مطابق به شرایط جامعه یکی از راه های حل مشکل عقب ماندگی است.

در گذارهای متیجران انکشاف دهاات ولایات مربوط موسسه کواری روی معضله خود کفایی ساختن مردم دهاات، استفاده اعظمی و موثر از امکانات دست داشته، صرفه جویی از مصارف اضافی، بیکار انداختن پوتنسیال افراد تقریبه بخشیدن ابتکارات تازه در وجود آنها و هم چنان تمایب الویت های جامعه جرو بحث صورت گرفت. نه با پی آتیم تا به باری و همراهی همه درد متندان و فرزندان صدیق کشور و به استعانت خداوند توانا این شجر آزادیگی و امید را با اشک چشم و خون دل آبیاری کنیم تا شگوفه های آن امید های بریاد رفته و آرزو های از یاد رفته را در خاطره ها تداعی کند و به کانون الهام بخش وحدت و یک پارچه گی کی تمام مردم افغانستان مبدل گردد.

و من الله توفیق

داشند در ماه دسمبر ۱۹۸۹ پا به عرصه وجود گذاشت.

چنانچه از نامش پیداست یک موسسه غیر انتفاعی، غیر تنظیمی و غیر دولتی بوده بخاطر نجات ملت افغان از مصایب فقر و تنگدستی که همه میراث های شوم جنگ است، سعی و تلاش مینماید. بخش عمده فعالیت این موسسه را کار در دهاات و انکشاف متداوم روستاها و دهکده های کشور در زمینه های صحت عامه، تعلیم و تربیه، زراعت، و ترثری، ساختمان و اعمار کاریزها، حفر چاه های آب نوشیدنی، اعمار منازل رهایشی، امداد عاجل و کار های کلتوری و فرهنگی در بر میگردد.

این یک حقیقت مسلم است که مسئله نو سازی جامعه و از میان برداشتن ریشه های عقب مانی و عدم انکشاف و رشد آن در سر خط مسئولیت ها و مکلفیت های فرد فرد ما قرار دارد، کشوری که میتواند ریشه های عقب مانی را از میان بردارد، بدون شک در راه رسیدن به شاهراه انکشاف اجتماعی و فرهنگی نیز با مشکلی مواجه نخواهد گردید. کشوری که سطح تولید و چگونه گی آنرا بهتر سازد مسلما میتواند سطح زنده گی مردم را ارتقا بخشد همدست با آزیبن بردن فقر و تنگدستی، مشکلات و نابسانمانی های دیگری را از میان برمیدارد. ولی این نکته قابل تذکر است که مبارزه با عقب مانی از یکسو و راه بابی به انکشاف و رشد حیات اجتماعی و فرهنگی و اقتصاد از جانب دیگر نیازمند یک سلسله شرایط و امکانات خاص میباشد اولایسد

فعالیت موسسات غیر دولتی (NGO) ها برای افغانستان بصورت خاص دو دهه پیش از امروز آغاز گردید. تا جائیکه از مرام و اهداف آنها پیداست، فعالیت های این موسسات در داخل افغانستان مشکلی را برای مردم ما بار نیاورده و با کلتور، فرهنگ، عتعات و رسوم پسندیده مردم ما در تضاد قرار نگرفته اند. عتعه، کارهای دسته جمعی و با همی از گذشته های دور تا امروز در بین مردمان دهاات، ولسوالی ها و شهر ها رواج داشته و در همه اوقات بخاطر انجام کار های عامه المنفعه بصورت دسته جمعی اقدام نموده اند. تعداد زیادی از کشورها و موسسات بین المللی کمک دهنده مساعدتهای شانرا با افغانها ادامه بخشیدند.

بنظرم توزیع درست این مساعدتها در بین مهاجرین افغان در پاکستان و در داخل کشور کار برد آن در جهت، باز سازی، عمران و اعمار مجدد افغانستان موسسات متذکره تحت نام (NGO) ایجاد و به فعالیت آغاز نمود. از جمله موسساتی که واقعا مقصد خدمات ارزنده، سودمند و قابل یاد آوری گردیده و در جهت انکشاف و رشد مهارتهای افراد جامعه به ویژه اهالی دهاات قدم های استوار برداشته اند یکی هم موسسه هماهنگی کمکها برای افغانها (CoAR) میباشد. موسسه هماهنگی کمکها برای افغانها (CoAR) ده سال قبل از امروز به همکاری عده نی از افغانیهای با درک و با احساس که قلب شان برای عمران و بازسازی وطن ویران گشته شان در طیش بود، و در عرصه های فنی و تخصصی دست توانا

د ۱۹۹۹ کال د شمالینو راپور

د شهید بختور د کلیو د پراختیا مرکز

۲ تخنیکي ورکشاپ:

پدې ورکشاپ کې میزبان ماشين آلات موجود دي چه د خلکو لپاره کار کوي د هسوي ماشین آلات په بڼه ټوکه ترمیم او په مقابل کې یې مناسبه اجوره اخلي. د سړکال په جریان کې د (۱۶۵) تنو لپاره کار شويدي چه د دې مدرک څخه دفتر (۵۷,۲۰۸) کلداري خالص عاید لاس ته راوړي دي.

۳ قوریه:

یوه قوریه د قلعه سمندر په کلي کې چه د مقر د ولسوالي په مرکز کې موقعیت لري په یوه جریب ځمکه کې جوړه شويده د ځمکې خاوند نه په کال کې (۸۰) من غنم حق

د شهید بختور دفتر د ۱۹۹۹ کال نه سمندستي د کوار د مؤسسي د جوړیدو څخه را هېسي د مقر، کیلان، ناوره، آب بند په ولسوالیو کې د خلکو لپاره د دوی د غوښتنو سره سم د خپل مالي توان په اندازه د زراعت، ورتنري او مالداري، روغتیا، ساختماني، تعلیم او تربیه، مسلکي تربیت، د عایداتي منابعو (انکشاف (Income Generation) په برخه کې کار کوي د کوار مؤسسي خپل فعالیتونه د برنیو مرستو څخه شروع کړيدي او په لنډېچې ټوکه ویشل شويدي او ورستي څښې مرستې او خدمات د قیمت په مقابل کې توزیع شويدي. ځکه مرستې ورکوونکي منابع غواړي چه خلک باید ترپوه حیده پوري خپل مشکلات په خپله حل کړي نو ځکه اوس ځینې شیان او خدمات ۱۰۰٪ د قیمت په مقابل کې ورکول کيږي چه دا عمل د کوار د مؤسسي له نظره یو انکشافی عمل دي. کوم فعالیتونه چه په پورتنيو شاخو کې ترسره شويدي د ۱۹۹۸ او ۱۹۹۹ کلونو په ترڅ کې سره لنډي چه مالي ستونزي موجودې وې د کوار مؤسسي وکولای شو چه په خپلو موجوده امکاناتو سره خپل فعالیتونه په محدوده ټوکه په نوموړي ساحو کې جاري وساتي. د دوی مرکز فعال سالل ځکه د کوار مؤسسي نه د اهمیت وړ ده چه په راتلونکي کې د مرستې ورکوونکو منابعو لوجه جلب کړي او خپلو انکشافی پروگرامونو ته پراختیا ورکړي تر څو د خلکو په ژوند کې بدلون راني چه په نتیجه کې اجتماعي او اقتصادي پرمختگ منځ ته راني. د شهید بختور دفتر دوه فرعي دفترونه د کیلان او ناورې په ولسوالیو کې لري د شهید بختور د کلیو پراختیا مرکز په ۱۹۹۹ کال کې لاندي فعالیتونه تر سره کړيدي:

۱ ماشينيز قلم:

زراعتي ماشین آلات د څو کلونو په موده کې د دې دفتر په فعالیتونو مهمه برخه تشکیلوي چه خلکو ځینې پوره گټه اخستي ده اوس دا ماشین آلات ډیر استهلاک شويدي نو ځکه د سړکال په جریان کې د (۹) تراکتورونو له جملې څخه صرف له (۲) مرادو څخه استفاده شويده چه په (۲۴) کلیو کې (۸۵) تنو ته کار شويدي او په نتیجه کې (۲۰۱۲) جریبه ځمکه قلیبه شوي او (۴۰۰۰۰) من غنم د ترشر پواسطه پاک شويدي. د خلکو د ضرورت او غوښتنې په اساس د راتلونکي کال لپاره باید غیر فعال تراکتورونه ترمیم او د استفادي وړ وگرزي تر څو د خلکو مشکل حل شي.

الا جاره ورکړ شويده په دې قوریه کې (۳۰۰۰۰) اصله پیوندي نهال د امیري زردآلو موجود دي په ۲۰۰۰ کال کې د ویشلو لپاره تیار دی. د سړکال په جریان کې د زراعت مؤل فل د دې قورني پاملرنه، د مرضو کنترول او نوري چاري تر سره کړې دوه ځلې دوا پاشي شوي او (۲۴) کیلو گرامه پوریا په دوه مرحلو کې استعمال شويده کله چه زراعتي تخنیکونه او عملیات په دې قوریه کې ترسره کیدل شو خوا دهقانان د زده کړې لپاره رابلل شويدي او هغوی ته په زړه پوري معلومات ورکړ شوي تر څو وکولای شي د خپلو باغونو په تربیه کې ورڅخه استفاده وکړي. څرنسکه چه اوس خلک د باغونو په جوړیدو کې زیاته دلچسپي لري نو ضرور ده چه د قوریو په تربیه کولو کې مسلکي معلومات حاصل کړي.

۲ نمونوي باغونه:

دوه نمونوي باغونه د سید ابراهیم قلعه او قلعه سمندر په کلیو کې جوړ شوي چه په هر یوه باغ کې (۱۰۰) اصله د

امیري زردآلو نهالونه کینودل شويدي. د کال په جریان کې د دې باغونو څارنه شوي، کیمیاوي او حیواني کود استعمال شوي شاخه برې عملی شوي کله چه نوموړي عملیات اجرا کیدل نو څو تنه دهقانان چه د باغونو په تربیه کې ضروري وه په بڼه ټوکه ښودل شويدي. څرنسکه چه باغونه په ابتدایي مرحله کې دي او خلکو باغداری نوي شروع کړي او ډیره علاقه لري خو د یسوه مرض په څرگندیدو سره چه د کنکر په نلکه یادېږي باغداران زیات متاثره کړيدي د دې مرض په واسطه څو کلنې ونې له منځه ځي

د پوښل تجربه:

د دې لپاره چه د انکورو په حاصلاتو کې ډیر والي او بڼه والي راشي نو ځکه مو دا تجربه په انکور وکسي ترده مطالعي لاندي نیولې ده د دې کار لپاره (۲۵۰) کیلو گرامه پوښاشیم پلیمت کود په وړیا ټوکه (۲۰) تنه باغدارانو ته ورکړ شوه د حاصلاتو د ټولو او په وخت کې د دې تجربې د نتیجې د ښودلو لپاره څو تنه باغداران هم را بلل شول تر څو هغوي هم د

دې تجربې نتیجه وگوري. په مقایسوي ټوکه د نورو انکورو سره د تجربې نتیجه دا وه چه شرنې لې زیاته، داني لې غي او پوست لې سخت او رنگ لې ژړ نڅوډي وه. دا رنگه انکور د تازه خوړي لپاره ډیر بڼه درار کيږت ته د انتقال په وخت کې ډیر نه ضایع کيږي ځکه پوست لې سخت دي. خو هغه کسان چه د انکورو څخه کشمش په لاس راوړي ممکن په آسانی سره وچ نشي د دې خبرې د روشانه کولو لپاره په راتلونکي کې تجربه تر لاس لاندي نیسو تر څو نتیجه یې ځان ته معلومه کړو.

۵ کیمیاوي زراعتي دواگانې:

د مرضونو او حشراتو د کنترول لپاره (۱۲) قطي زراعتي دواگانې دهقانانو ته د قیمت په بدل کې ویشل شوي دي امیري دواگانې د مسلکي غړو تر رهنمائي لاندي پوره معلومات حاصل شويدي.

د شهيد بختور د دفتر صحي كلينيك د C1 په سطح د مقر او كڅيلان په ولسواليو كي فعاليت لري چه د معايي او تداوي، لږاټوار، اوليه كمكونه، وقايه په برخو كي خدمت كوي د دي كلينكونو مصارف د كور د موسسي له عوایدو څخه وركول شويدي سره لدې چه كوار مالي او بوديجوي مشكلات لري خو بياني هم وركړلي شو چه دا كلينيكونه د جولي تر مياشتي پوري فعال رساتي وروسته د صحت عامي مسولينو ته وسپارل شول. د اوو مياشتو په موده كي د شهيد بختور كلينيك د كڅيلان په كلينيك كي (۲۷۵) تنه ماشومان، (۶۲۳) تنه شخچكي او (۱۰۶۴) تنه نارينه مريضان معاينه او تداوي شويدي. څرنگه چه اوس نوموړي كلينيكونه فعاليتي ناري د خلكو او محلي مسولينو اړه خوشگنه داده چه د كوار موسسه دي پدي هلكه كوشش وكړي چه كلينيكونه دوباره فعاليت ي.

د دفتر روابط د خلكو او محلي مقاماتو سره:

په دي هلكه بايد وويل شي چه د شهيد بختور دفتر د موجوده امكاناتو سره د خلكو لپاره كار كړي دي د منطقي خلك راضي د دفتر او خلكو په منځ كي د روابط ډير نيك دي هر وقت ديو او بل په همكاري پورگرامونه په كليايي سره سرته رسيدلي دي همدارنگه د محلي مقاماتو سره هم روابط نيك دي. د دفتر سره د مشكلاتو په حل كي هېښه همكاري كوي. څرنگه چه د خلكو ستونزي زياتي دي او هېښه د موسساتو څخه د كمك هيله لري دي د موسساتو كمكونه دواسداره او په زياته اندازه شي حاصلدي. خو زموږ هلې ځلې دوام لري تر څو وكولاى شو د خپلو خلكو لپاره كمك تر لاسه كړو.

۷ د اړيك سياره كتابخانه:

(۱۳۷۷) كال نه را هېښي د اكبر د كميتي نشراتي ارگان د شهيد بختور د دفتر سره همكاري لري پدي كتابخانه كي (۵۹۹) ټوك كتابونه موجود دي چه په مختلفو رشتو كي ليكل شويدي د دي كتابونو څخه يو شمير خلك په كتابخانه د مطالعي لپاره استفاده كوي او يو شمير خلك دا كتابونه په كورونو كي مطالعه كوي. چه پدي جمله استادان، ساكردان، كسبه كاران، باسواده نارينه او ښځي شامل دي. څرنگه چه د تېرو څو كلونو په موده كي د تعليم او تربيسي څخه زيات شمير خلك په خاصه ټوكه خوانان گوښه پاتي شويدي نو ځكه د دي ډول كتابخاني موجوديت ډير زيات ټېټور دي د دي كتابخاني علاقه لرونكي له ميرمن ناسي (دوږي) څخه زياته ښځه كوي او هيله مندي دي چه كتابخانه پراختيا ومومي د دي خدمت څخه رضا او خوشحاله دي او هڅوي ته كلياسي غوري.

تأسیس و دسټاود های مرکز اکتشاف دهات برکی ولایت لوگر ۱۹۹۹

برکی یکی از ولسوالی های بزرگ و پر نفوس ولایت لوگر بوده که دارای ۱۲۰ قریه بسزگ میباشد. اهالی شریف این ولسوالی در جریان جنگهای گذشته خسارات هنگفت جانی و مالی را متقبل شده اند، که بدرجه اول نیازمند هر نوع کمک میباشد. در سال ۱۹۹۲ CoAR د دفتر انکشاف دهات را تاسیس و با احیای مجدد تاسیسات زیربنایی، تهیه آب آشامیدنی صحی، اعمار مراکز صحی، عرضه خدمات اقتصادی و اجتماعی تحت پروگرام انکشافی در بخش های زراعت، و ترتری و ماندلاری و اعمار پل وپلچک، سرکها و پاک کاری کارپزها وغیره در خدمت مردم بوده و میباشد.

سال گذشته بنابر تمرکز فعالیت های موسسه در یک ولسوالی سید آباد و کاش در بودیجه، پروگرام های انکشافی در ولسوالی برکی محدود گردید. از فعالیت و خدمات قابل تذکر سال ۱۹۹۹ درین ولسوالی توزیع مواد امدادی و اعمار ۸۰۰ خانه مقاوم زلزله به ابتکار موسسه میدیار برای آسیب دیدگان زلزله مورخ ۱/۱۲/۱۹۹۹ فبروری میتوان نام برد.

زراعت

در جریان جنگ مردم حیوانات قلیه پی خود را از دست داده اند خریداری و نگهداری گاوها قلیه پی از توان مردم خیلی ها بالاست. از جانی بعضی گاوها قلیه پی بمطلب خاص و مصرف گراف و در اوقات محدود نگهداری گاوها شیری بمصرف نسبتا کم و عاید بیشتر برامتاب است در قبال آن گاوها قلیه پی یا مهیا شدن تراکتور به آن تعویض پذیر است.

موسسه CoAR بادرک این ضروریات حاد دهاقین و بیجا شده گان دو عراده تراکتور را بخدمت مردم قرار داد. در سال ۱۹۹۹ جمعا ۵۷۲٫۴ ساعت در امور زراعت کار نموده ۱۳۴ جریب زمین را قلیه و ۱۷۷٫۷ گندم دهاقین را تریشر نموده همچنان در انتقالات مواد با پروگرام شلتر کمک نموده است.

میوه جات، سبزیجات (Horticulture) قوریه:

به تعدادی ۳۲۱۹ اصله نهال زرد آلو، ۱۰۹۱ و اصله نهال بادام ۴۰۶ اصله نهال آلو پیوند گردید برای

سال ۲۰۰۰ قابل توزیع میباشد. مالکین قوریه ها که احداث قوریه را منحیث پیشه خود اختیار کرده از نهال ها برای احداث باغات در زمین خود و فروش نهال در مارکیت مطابق خواست خویش استفاده مینمایند.

در جریان سال ۱۹۹۹ غرض آموزش فن قوریه داری سه مراتبه باغداران مجلس گرفته شد و در آن در مورد طریقه احداث، پرورش و پیوند قوریه طور نظری و عملی معلومات ارایه و ۳۱۴ نفر باغدار مستفید شده اند.

باغات باغداران: در در و قطعه باغ نمونه وی که در سال ۱۹۹۸ احداث گردیده بود در سال ۱۹۹۹ فعالیت آتی طور نمایشی اجرا گردید:

استعمال پودر سفز برای رفع آهن و نمایش نتایج آن به دهاقین.
استعمال کود بورسا بدفعات در کمبود و مشاهده نتیجه توسط باغداران.

استعمال پودر فزیتان بالای درختان که طور آتی به قلت آهن مبتلا میشوند از طریق برگ وریشه، جمع آوری باغداران همجوار در موقع استعمال و در وقت معلوم شدن نتیجه.

باغداران همجوار و علاقمند باغداری در موقع شاخه بری در برج اکتوبر ۱۹۹۹ و جمع آوری و فن ترتیب شاخه بری را عملا مشاهده نموده.

در زوردر مسایلی باغداری همجوعا برای ۱۰۰ نفر معلومات ارایه گردیده است.

باید یاد آور شد، که ادویه فزیتان طور آزمایشی از طریق ریشه استعمال گردید که نتیجه آن نهایت موثر بود.

تطبق کود پتاشیم سلفیت در مزراع کچالو:
تطبق کود پتاش در ۱۲ قریه در ۱۹ قطعه نمایشی جمعا در ساحه ۴۳ جریب ۴۲ کیلو گرام طور نمایشی استعمال گردید. دوباره مقدار استعمال، طرز، وقت استعمال آن بدهاقین طی مجالس طور نظری و عملی معلومات داده شد. در موقع رفع حاصل مجددا دهاقین دعوت و تفاوت های ذیل را در زمین که کود استفاده شده بود از قطعات که کود پتاش استعمال نگردیده بوده دهاقین مشاهده کردند.

۱- پوست کچالو حاصل قطعات که کود پتاش استعمال شده بود ضخیم و رنگ تیره داشت.
۲- ساقه کچالو قطعات که کود استعمال شده بود قوی و ریشه های آن عمیق و حاصل آن ۱۴ - ۱۵ فیصد بیشتر بود.

3- از همه بهتر مشکل کرم های قطع کننده که دهاقین کچالو کار را شدیداً متضرر میسازد خوشبختانه در قطعات که کود پتاش استعمال شده قطعاً بمشاهده نرسید این خود یک مفیدیت بر جسته استعمال کود پتاشیم در زمین کچالو میباشد که مرکز تجارب تحقیقاتی افغان آنرا مشاهده و استعمال کود پتاش را به دهاقین توصیه مینماید.

۴- برای در یافت مقاومت کچالو حاصل قطعات که کود پتاش استعمال شده در ذخیره گاه یکمقدار کچالو حاصلات قطعات متذکره تحت شرایط دهاقین ذخیر گردیده است نتایج آن بعداً اعلان میگردد.

۵- مجموعاً در مجالس تدویر شده 600 دهقان شرکت نموده بودند.

استعمال ادویه Dacthal بر ضد گیاه هرزه:

خشاوه هرزه مشکل عمده سبزی کاران بخصوص مزارع پیاز را تشکیل میدهد. برای رفع مشکل دهاقین بخصوص فامیل دهاقین (زنان) که اکثراً کار بار خشاوه را بدوش دارند ادویه Dacthal طور نمایشی در 16 قطعه در ده در مزارع پیاز دهاقین بحضور داشت دهاقین همجوار استعمال گردید. نتایج آن رادهاقین مشاهده و متعقد گردیدند که در مزارع که ادویه استعمال شده از خشاوه پاک بوده و حاصلات آن 15-20 فیصد افزایش یافته است در طول مجالس بازدید قطعات نمایشی 250 دهقان بازدید و از معلومات و رهنمایی های متخصص سبزیجات مستفید شده اند.

تطبیق کود پتاش:

جهت آگاهی دهاقین از مفاد استعمال کود پتاش بالائی حاصلات انگور در سال 1999 در ده قطعه نمایشی در هر قطعه 40-50 اصلحه تاک در پل علم، یاد خواب شانه، یاد خواب روغنی، قریه درویش کودپتاشیم سفینت استعمال گردید. دهاقین در مواقع مختلف دیدن نمودند و در اخیر تناوت های حاصلات تاک های را که کود پتاش استعمال شده بود چنین تشخیص نمودند:

- دانه های انگور سالم و بدون مرض بود.
- پوست انگور نسبتاً ضخیم بوده برای ترانسپورتیشن مساعد است.
- دانه های انگور بزرگتر و جلا در بود.
- در حاصلات 25-20 فیصد افزایش رونما گردید.

در مجموع به تعداد 311 نفر دهاقین از رهنمایی های متخصصین باغداری در مورد مفاد استعمال کود پتاش، مقدار و مواقع استعمال و اقتصادی بودن آن مستفید شده اند.

■ برای رفع تشویش دهاقین یکمقدار انگور حاصل تاک های متذکره طور تجربی خشک میگردد که نتایج آن بعداً معلوم و اعلان میشود.

توزیع مواد زراعتی:

برای افزایش حاصلات پنبار تقاضای دهاقین مقدار 59 بوجی کود DAP و برای کنترل امراض، حشرات مقدار 300 گرم و 247 لیتر ادویه توزیع گردید، **بخش Life Stock:**

مالداری یک شغل باستانی مردم ما بوده در تامین مواد غذایی و تقویه اقتصاد فامیل ها نقش پر جسته دارد.

دهاقین و لساوئی برکی به عرضه خدمات مالداری شدیداً نیاز دارند. مرکز انکشاف دهات با وصف محدودیت های بودجوی در سال 1999 فعالیت های آتی را انجام داده است. توزیع مقدار 219 کیلو گرام Feed Block

387 کیلو گرام Vandana powder مقدار 1400 کیلوگرام Vandana Feed برای 352 مالدار.

■ به تعداد 11234 راس حیوانات مختلف النوع تدای و بالائی 18238 راس حیوانات و اکسین های مختلف تطبیق گردید، که 2613 مالدار از آن مستفید شده اند.

■ به تعداد 133 راس حیوان 40، طویل مربوط 46 فامیل مالدار ادویه پاشی گردیده است. به این ترتیب جمعاً 3011 نفر مالدار از عرضه خدمات مالداری مستفید شده اند. علاوه بران

مسول کلینک مالداری مطابق تقسیم اوقات هفته وار به قریه جات رفته و با معاینه، تدای حیوانات و رهنمایی های عملی در رابطه به تربیه و نگهداری حیوانات، تغذیه و حفظ الصحه استفاده معقول و درست از محصولات حیوانی فامیل های مالداران را رهنمایی نموده است.

پروگرام رسانیدن امداد عاجل:

باثر زلزله لیل 12/11 برج فیبروری سال 1999 صد ها فامیل در ولایت میدان ولوگر متقبل خسارات هنگفت جانی و مالی گردیدند. باساس سروی در ولایت لوگر 4 نفر شهید، 18 نفر زخمی، 990 منزل کاملاً تخریب، 2672 منزل نسبتاً تخریب، 940 فامیل مهاجر، 435 راس مواشی تلف، 27 محراب مسجد تخریب، 18 نفر تیوپ کاریز و 6 حلقه چاه خساره مند گردیده است.

باساس پیشنهادهای گروه های عملیاتی سروی، یکمقدار اجناس و مواد تهیه و توزیع گردید. در مرکز ولایت لوگر ولسوائی محمد آغه و ولسوائی برکی در 140 قریه بسروی 1545 فامیل به

تعداد 781 تخته پریال، 108 پساب خیمه، 7736 تخته کمبل، 3953 سوب جاکت، 16840 کلچسه صابون، 8411 عدد شمع، 8411 بشکه آبخوری، 61503 کیلو گرام آرد، 6070 کیلو گرام دال توزیع گردید.

همچنان در جریان یک هفته به تعداد 658 مرد و زن و اطفال معاینه و

تدای گردیده و برای 212 نفر طفل سو تغذیه بسکونت PB5 توزیع گردیده است.

متعاقباً برای اعمار 800 اتاق تحت پروگرام مدیر MEDIAR به تعداد (1715) فامیل در (134) قریه سروی از جمله (800) فامیل مستحق تثبیت و عقد قرار داد گردید. در نتیجه کار اعمار 795 باب خانه در برج جولائی آغاز و در سبتمبر ختم ومورد استفاده قرار گرفت.

د میوی مچان (Fruit Flies)

درمل لکه Diptrex یا ملتاین ورسره کډ کړی د دې مخلوط د جوړولو لپاره د یوې فلزی ټوټې، او یا کاجوغي خڅه کار واخلی او دا مخلوط سره ولري چې ښه سره ګډ شی.

وروسته لدې لږ اوبه او اوره هم ورسره ګډ کړی چې خمیره تري جوړه شی بیا نو یوه زړه ټوټه لکه بوجي واخلی او پدې مخلوط یا طعمه باندې به لږې چې ښه باندې ککړشی وروسته یې د یوه لږګي په سر کې ښه کړی او لږګي به پالیز کړي دروی دا لږګي او دا ټوټې خو خایه به ځمکه کې ودری نو مچان به هغه جلبوی او وروسته له خپلو خڅه به هغه مچان هلاکېږي او د دې زهره تاثیرات به په نباتاتو او میوو کې نږی. او د انسان لپاره به مضر نه واقع کیږي ځکه لدې چې په میوو باندې مچان حمله وکړی نو پدې طعمه باندې حمله کوی ځکه چې طعمه لږ میوو نه خواړه وړی.

محمد شریف
د سیداباد د کلیو د پراختیا مرکز

کیمیاوی درملو مستقیم استعمال ډیر خطرناک معلومیږي او هم پدې طرح کې پالیز (څټکی او یا هندوانې) له منځه ځي نو د دې لپاره چې د کنترول کوونکي دوا خطرات انسانانو ته مخامخ نشي لاندې طعمه د زهرولو خڅه جوړو او استعمال شی چې دا طعمه (خواړه) په میوه نه لکېږي او د تلک په شان استفاده کېږي ځکه دا خواړه (طعمه) مچان او غالېوزي ځان ته جلبوی او کله چې دوی په طعمه کې زهری مواد وخورې نو د دوی د مرګ سبب وګرځي.

د زهری خواړو (طعمې) مواد:-

- ۱ پاختو توت (وچ یا تازه)
- ۲ ګوره یا د حیواناتو ښه (جګر)
- ۳ کیمیاوی زهری درمل (ملتاین پودری یا مایع او یا Diptrex او یا هم Tricholorphorone لرونکي ۸۰٪ درمل

د جوړولو اندازه یا نسبت ۱۱۰:۱۱۴

- د جوړولو طریقه:-

یو کلو ګرام ګوره او یا د حیواناتو ښه د یو کلو ګرام پوټو سره ګډ کړي او (۱۱۴ ګرام) یاد شوي د حشراتو ضد

زموږ د ګران هېواد په لویدیځ او جنوب لویدیځ لوري کې چې د نیم هېواد د پالیزونو (څټکو او هندوانو) د تولید یوه مهمه سیمه ده په تیر لنډو څو کلونو کې د پالیزو د مچانو په واسطه ډیر زیان او تاوان رسېدلی دي. دا مچانو ته د میوي مچان او یا (Fruit Fly) ویل کېږي د میوي پوست کله چې میوه یخ شي د دې مچ په واسطه پوست سوري کيږي. وروسته له هغې څخه دا مچ په هغه سوري کې هکې اچي، چې لنډه موده وروسته به لاړو (چینجی) بدل شي نو هغه لاړو د میوي په مینځ یا د پوستکي دننه خوراک کوي او هم فاضله مواد اطراح کوي نو لدې کبله میوه خوسا شي. وروسته کله چې میوه له منځه ځي نو لاړو هم مکمل څېره (مچ) وګرځي او (وژر) یا کوټل وناسی او والوړی. د دې حشرې د کنترول لپاره له کیمیاوي درملونو څخه کار اخیستل کېږي خو خطرناک بډي وی چې میوه پخوالي نه نږدې وی او د استفادې وړ وی که چیرې کیمیاوي درمل دا سوري (پاشول) استعمال شي نو هغه نبات هم ککر کوي او هم نبات ته جذبيږي نو د بېرته طرح کېدو لپاره کافي وخت موجود نشي ځکه د

انکشاف

زراعت

۱.۲. حیدری

افغانستان کشور بیست زراعتی در حدود ۸۵ فیصد نفوس آن مستقیم و یا غیر مستقیم به زمینداری و سایر

به مارکیت های داخلی و خارجی افزایش داده بود بهمان پیمانۀ شعور سیاسی، دانش و بینش مردم ارتقاء یافته و تازه میخواستند وضع زندگی اقتصادی و اجتماعی در کانون خانواده ها بهبود یابد به ناگهان دستان دشمنان وطن که از قبل در کمین بود تا این نهضت را در گلوئی مردم ما خفه کرده و شگوفه های امید را پژمرده و تار و مار سازد. محیط آرام و فضای بی آلایش که تازه بین مردم ما ریشه تنیده بود به قتل، غارت، برادر کشی و خرابی های

مشاغل زراعتی مصروف اند. ارقام و آمار احصائیوی قبل از کودتای ۷ ثور ۱۳۵۷ رشد و انکشاف زراعت را در مرحله دوم انکشاف زراعت نشان میداد و برای دخول به مرحله زراعت عصری قدم های سنجیده آهسته ولی مستحکم بر میداشت. بکار بردن ارزش اضافی تولید مانند کود های کیمیاوی، ادویه ضد آفات و امراض نباتی و حیوانی، ترویج و تعمیم استفاده از اگرو تخنیک معاصر و احداث پروژه های زراعتی و فابریکه ها وابسته به محصولات زراعتی سطح تولیدات زراعتی را برای عرضه

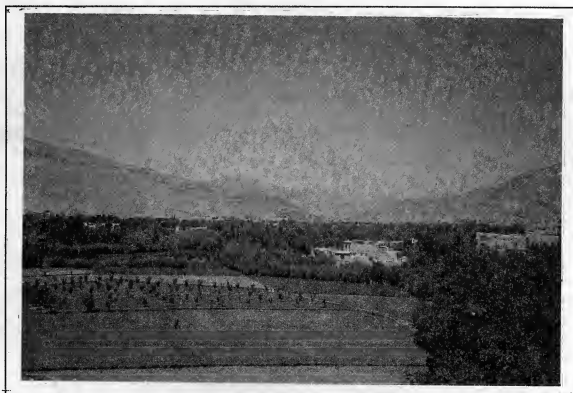
صلح و صفا، صمیمیت، اعتماد و اعتقاد، امانت است خلاصه غنی از هر نوع حکمت، فلسفه گذشته، حال و آینده به نفع بشریت است در هیچ دین و آئین به این پیمانانه از نگاه اقتصادی و اجتماعی پیشرفت تا هنوز دیده نشده است

(آب در کوزه ماتشنه لبان میگردیم یار در خانه ما گرد جهان میگردیم)
(آنچه خود داشت زیبگانه تمنا میکرد) با طلب پوزش از اینکه سخن از رشد و انکشاف به جنگ ویدامنسی بدرازا کشید و واقعاً و قتیکه منطق ختم شد دست به شمشیر و تفنگ برده میشود. باین وضع و حال که در وطن حکمفرماست چطور میتوان انکشاف

بهره برداری نموده و باقریبانی صادقانه من و تو یک مانع را از سر راه خود برداشت حال مانع فاتح و قوی دیگر تو هستی که باید بوسیله بازوان پر توان خویش از بین بروی چه خوب است اگر کلتور تفنگ و جنگ را به کلتور قلم، کتاب تعویض کنی، هم خرما و هم ثواب را کمائی و دین و دنیای خویش را معمور نمایی. و بادرائت و شهامت صادقانه عاری از هر گونه تعصب و تنگ نظرانه و جاهلانه دست بدست هم داده و پلانهای خصمانه و خائینانه دشمنان مشترک خویش را نقش به آب سازی. امروز دل کافر بحال مردم مظلوم و آواره بیچاره ما میسوزد از طرح ها و پیشنهادهای

بی نهایت دشمنانه و بی اتفاقی و بی اعتمادی مبدل ساخت.

بدبختانه سناریوی این درامه غم انگیز و تراژید ادامه دارد که شما خود شاهد صحنه هستید. اما بساجای تأثر و تألم است. است که (دزدهم میگوید خدا و صاحب خانه هم میگوید خدا) از هر طرف شنیده میشود که در افغانستان مداخله خارجی است دست اجانب و بیگانگان و دشمنان مردم افغانستان بخون مردم ما الوده است تمامیت ارضی در معرض خطر قرار دارد تامین صلح و امنیت از موهومات است و مردم شدیداً مایوس اند. حال باید ای هم وطن به این رمزی پی برده باشی و برایت

را جدا از صلح و امنیت مطالعه کرد. انکشاف را منعیث وسیله رسیدن به صلح بکار برد باتحلیل دقیق و سنجیده اوضاع و شرایط طور تدریجی و محکم در راه انکشاف و

که بوی صلح بمشام شان برسند استقبال و هر عمل و حرکت را میخوانند طور عیار و تنظیم نمایند که به صلح بیانجامد در حالیکه اسلام عزیز من و تو دین اخوت، برادری

فاش شده باشد که دشمن اصلی برای رسیدن به آمیال و آرزو ها و رویاهای خویش صفائی قلب و وجدان پاک تو را شکار نموده و تو را منعیث وسیله و طریقه رسیدن به موفقیت و پیروزی

آثار تاریخی و موزیم باستانی که روزی از جمله غنی ترین موزیم های جهان محسوب میگردید به تاراج برده شده است. مسکونی، ساختمانهای مدنی، صنعتی، مسکونی، شهرها و موسسات تعلیمی، صحرایی، کلتوری و سیستم مواصلاتی و مخازرانی قسما و یا کاملاً به ویرانه مبدل و محل مسکن آواره گان جنگ گردیده است. کتابخانه ها تخریب و کتب، اسناد و مدارک معتبر علمی، تاریخی و سیاسی به پاکتهای مواد دکانداران مبدل و یا حیف و میل قاچاق بران گردیده است.

نیروی جوانان از دهات به مناطق نسبتاً امن و کشور های همجوار مهاجر شده اند. در نهایت ساختار اقتصادی و اجتماعی کشور از هم گسیخته و مردم قدرت تصمیم گیری و اتکا بخود را

دیگر گونی های سیاسی و نظامی جاری هستی مادی و معنوی ما را به یغما برده است. زراعت بنابر سهم بارز آن در اقتصاد ملی کشور بیشتر از هر عرصه دیگر خساره مند گردیده است بگونه، مثال بندها و سریندها تخریب و منابع آبیاری مشتمل از نهرا، کاریز ها و غیره پاک کاری نگردیده و اراضی تحت آبیاری دیروز به زمین بایر و خشک امروز مبدل و در بسا مناطق مبدل به کشتزار های ماین و مواد منفلق نشده گردیده است.

کشتار های انفرادی، جمعی، قاچاق و شیوع امراض گوناگون تعداد مواشی کشور را طور سرسام آوری کاهش داده، حیوانات و پرند گان ما را خطر نابودی تهدید میکند. ایکوسیستم کشور ما از شر این آسیب بی بهره نمانده و به

رسیدن به صلح سراسری گام برداشت و از خیز بیجا که ارزش بی معنی دارد خود داری نمود.

انکشاف زراعت:

برای انکشاف تعریف واحد و فراگیر تمام جهات انکشاف در دست نداریم همینقدر میتوان گفت که تغییر مثبت که تاثیرات منفی بالای محیط از خود بجا نگذارد انکشاف دانسته میشود. انکشاف زراعت را بهتر است چنین گفت: انکشاف زراعت عبارت از استفاده و بکار برد تکنالوجی عصری، فعالیتها، سازمانها و ارزش های متداول کلتوری و فرهنگی بطور فزاینده و مستدام است تا تمام ظرفیت ها و امکانات موجود طور موثر و اعظمی مورد استفاده قرار گیرد و تمام

دارند از دست میدهند. بعوض بالای سبجایا و عنعنات پسندیده و کلتور عالی افغانی ما مفکوره و پدیده های منفی دیگران به شکل مرموز سایه افکنده و فضای مکدر و بی اعتمادی.

ابعاد گسترده متضررو خساره مند گردیده است چنانچه جنگلات و منابع طبیعی از ریشه متضرر و خطر نابودی کامل آن متصور است. معادن به شکل بیرحمانه و غیر فنی استخراج میگردد،

زمین قابل کشت را بذر و با افزایش تولیدات عواید سرانه بلند برد.

قراریکه مشاهده نمودید بیشتر از ۸۵ فیصد نفوس مصروف زراعت اند متاسفانه طی دو دهه به اثر تغییرات و

تفوق طلبی های لایعنی ملیتی، قومی و مذهبی بین مردم نفوذ و غلبه حاصل نموده است بازسازی و احیای مجدد کشور و محو این همه نابسامانی ها و ویرانگری ها نیاز به زمان، سرمایه هنگفت و تشریک مساعی هماهنگ و منسجم و دلسوزانه همگانی را تحت یک پروگرام و پلان دقیق عملی علماً تنظیم شده دارد، تا با استفاده موثر و اعظمی از کوچکترین امکانات مادی و معنوی دست داشته به نفع مردم و وطن بهره برداری مثبت، موثر و اعظمی صورت گیرد.

با در نظر داشت وقوع حوادث و رویدادهای فوق و شرایط مسلط بر جامعه من حیث یک شاگرد مبتدی مکتب انکشاف امال و آروزو های رویائی (Vision) ام، ارتقای سطح زندگی مادی و معنوی اقتصادی و اجتماعی مردم، محو فقر و تنگدستی و دسترسی یکسان مردم به ضروریات اساسی و اولی، با روحیه و مورال عالی، و متکی بخود شدن تامین عدالت اجتماعی و رسیدن یک زندگی مرفه و دوست داشتنی در فضای صلح و آرامش عاری از هر گونه تعصب و بهره کشی خشن و ظریف، پوشیده و اشکار فرد از فرد و یا انسان از انسان میباشد.

برای رسیدن به این مامول به ابعاد گسترده آن ضرورت مبرم است تا تغییرات مثبت در عناصر عمومی اقتصادی و اجتماعی جامعه دهاتی

مانند زراعت یا زمینداری، منزل و خانه خدمات عامه و اجتماعی و جامعه باسازمانهای آن پدید آید و امکانات و ظرفیت ها طور موثر و واقعی آن بکار انداخت (Mission).

آوردن تغییرات و تحولات در عناصر عمومی و عناصر خصوصی هر یک از عناصر عمومی از جمله ضروریات رشد انکشاف جامعه است که همین عناصر خصوصی Strategic Issues را میسازد. در عنصر عمومی زراعت و زمینداری باید محصولات نباتی، حیوانی، استفاده از آب آبیاری، سامان و آلات و خاک به شکل بهتر و موثر آن بکار افتیده و از فی واحد منابع به ظرفیت اعظمی آن استفاده گردد. همچنان عنصر عمومی خانه و منزل مشتمل از عناصر خصوصی مانند غذا و تغذیه البسه، حفظ الصحه، آرامش روحی و یا فضای خانواده، رفا و آسایش، تنظیم و ترتیب و ینا شکل و قیافه (دیکوریشن) آن نیاز به یک سلسله تغییرات را دارد. در عرصه خدمات میتوان از مکاتب، مراکز صحتی، چاه آب اشامیدنی، سرک ها، کوپراتیف ها و کاریابی من حیث عناصر خصوصی نام برد که مستلزم آوردن تغییرات جدی است. عناصر خصوصی عنصر عمومی امور اجتماعی عبارت اند از تشکیل سازمانهای مانند سازمانهای قریه برای مردان و زنان (Village Organization)، مهارت های جمعی و گروهی، رهبری، روحیه و مورال جامعه، تعاون و همکاری

است که به اساس ضروریات و ایجابات وقت تغییر و عیار گردد.

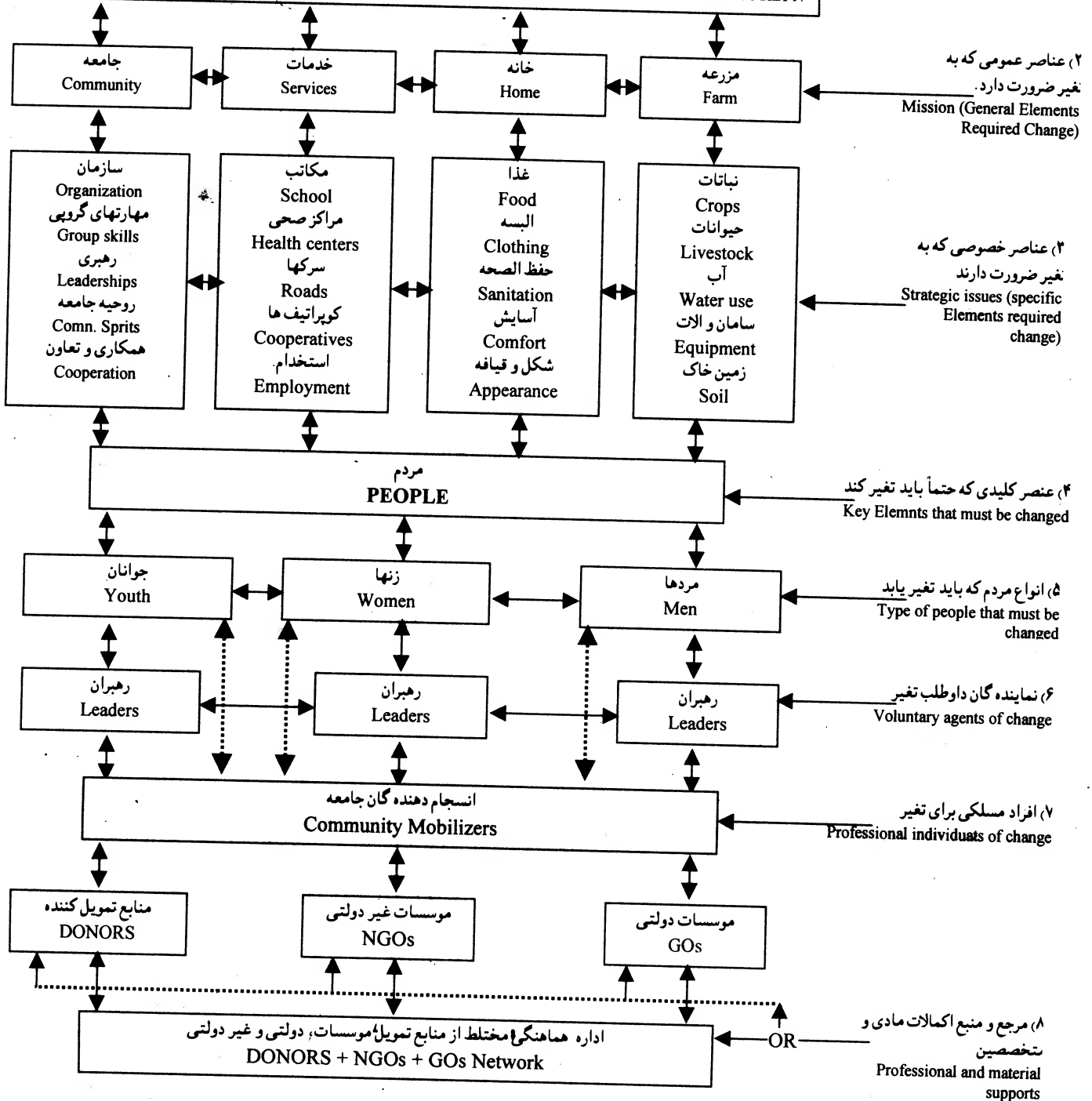
خاطر نشان میگردد که آوردن تغییر در هر یک از عناصر خصوصی (Strategic Issues) مستلزم کار و فعالیت بی شمار است که بانیست مطابق شرایط عینی و ذهنی جامعه و تحلیل از محیط خارجی و داخلی دقیقاً عیار و تنظیم و تعمیل گردد. یک واقعیت مسلم است که آوردن تغییرات و تحولات سالم در عناصر عمومی و خصوصی متذکره، مطابق به پیشرفت های سائنس و تکنالوجی عامل پیشرفت و انکشاف میباشد.

سوال اینجا طرح میگردد که این همه تغییرات برای کی و توسط کی باید صورت بگیرد. پاسخ روشن است که برای مردم. همه تلاش ها و کارها و فعالیت و سازماندهی برای ارتقاء سطح زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم است همین انسان و یا مردم است که عنصر اساسی و کلیدی آوردن تغییرات در همه عناصر عمومی و خصوصی میباشد بناً نخست از همه تغییر حتمی در مردم بوجود آید. عده ای از علمای انکشاف عقیده بر آن است که پروژه های انکشافی وقتی ثبات و تداوم حاصل مینماید که انکشاف در مردم باشد، مردم متشکل از مردان، زنان و جوانان است که هر یک از خود رهبران بخصوص خود را دارند به شکل توجه شود.

ارتقای سطح زندگی مادی و معنوی (اقتصادی و اجتماعی) مردم، محو فقر و تنگدستی، دسترسی یکسان مردم به ضروریات اساسی واولی، معتمد و متکی بخود شدن با روحیه و مورال عالی، تأمین عدالت اجتماعی و رسیدن به یک زندگی مرفه و دوست داشتنی در فضای صلح و آرامش عاری از هر گونه تعصب و بهره کشی خشن و ظریف، پوشیده و آشکارای فرد از فرد.

UPLIFTING THE MATERIAL AND MORAL (SOCIAL-ECONOMIC) STANDARDS OF PEOPLE'S LIFE, ALLEVIATION OF POVRTY, EQUAL ACCESS OF THE PUBLIC TO THEIR BASIC AND PRIMARY NEEDS, ENSURING OF SELF-RELLIANCE AND SOCIAL JUSTICE IN AN ATMOSPHERE OF PEACE AND TRANQUILITY VOID OF ANY TYPE OF DISCRIMINATION IN THE SOCIETY.

۱. رویا ویا نظرگاه
The Vision

شواهد عینی دال بر آن است که دهات متشکل از چهار عنصر عمومی مزرعه، خانه، موسسات و جامعه میباشند. رشد و انکشاف اقتصادی و اجتماعی جامعه وابسته به آوردن تغییرات کمی و کیفی دوامدار در چهار عنصر عمومی نهفته است. برای تغییر و تحول عناصر متذکره باید اجزای هر یک را با ترکیب و خصوصیات، اهمیت و نقش آن در رشد و انکشاف پی برد برای انکشاف و بهبود مزرعه باید در عناصر بخصوص آن که عبارت از نباتات، حیوانات، خاک، آب، سامان و آلات تغییرات بهتر و پیشرفته تر بوجود آوریم، بدیمنوال با افزایش محصولات مزرعه عواید فامیلها افزایش یافته که متناسب به آن تغییرات در عناصر بخصوص خانه رونما گردد و بسوی بهتر زیستن و با امن زیستن رهنمائی گردد. با آمدن انکشافات جدید بهتر در مزرعه و خانه باید عرضه خدمات اجتماعی از قبیل مکاتب، مراکز صحی، آب آشامیدنی، سرک و کار و وظیفه به شکل بهتر برای رفع نیاز مندی های محل تغییر و تکامل یابد. از انجایکه بشر یک مخلوق اجتماعی است همانطوریکه عناصر انکشاف اقتصادی و اجتماعی با هم ارتباط ناگستنی دارند انسانها نیز به تعاون و همکاری همدیگر نیاز دارند. سازمانها، مهارتها، همکاری های گروهی، رهبری، روح و روان جامعه و حسن همکاری از جمله عناصر بخصوص یک جامعه است که باید به شکل بهتر و وجه احسن آن تغییر یافته و انکشاف یابد. روی این اصل تمام توجه برای آوردن تغییر در عنصر کلیدی و اساسی (مردم) معطوف و متمرکز گردد. و با ارتقاء

سطح دانش، مهارت و علمیت مردم قادر میشوند تا از فی واحد منابع و وسایل تولید استفاده موثر و اعظمی نموده و سطح بازدهی را افزایش دهد. با بلند رفتن در آمد از راه معقول و کار زحمت سطح زندگی اقتصادی خانواده بهبود حاصل نموده که تاثیر مستقیم بالای ذهنیت طرز تفکر مردم مینماید تغییر ذهنیت مردم (مردان، زنان و جوانان) برای استفاده از نتایج تحقیقات و فراورده های جدید ساینس و تکنالوجی در مزرعه، خانه و اجتماع موجب و فور نعم مادی گردیده و زندگی را برای مردم دوست داشتنی و خوش آیند میسازد. آموزش بذات خود تغییر رویه دادن است انسان وقتی می آموزد که رویه و عملکرد آن تصحیح گردد (Learning is changing behavior) و با افزایش دانش و کسب مهارت های بهتر سطح زندگی اقتصادی مردم ارتقاء نموده که با لای طرز تفکر، حسن ابتکار، وسعت نظر شان تأثیر بارز داشته و حس اتکاه و اعتماد بخود و رشد شخصیت مردم را ارتقاء و انکشاف میدهد مردم جرئت آنها پیدا میکنند در سازمانهای اجتماعی مردان و زنان قریه اشتراک و حق ابراز نظر را کسب نمایند و قدرت انتخاب نمودن و یا انتخاب شدن در آنها زنده گردد. بالاخره مردم از مصروفیت هایشان به مشاغل معقول و قانونی و حصول روزی از راه حلال احساس را حت و آرامش وجدانی نموده و خط میبرند. این خود مژده و نوید آمد، آمد صلح و محو کامل بدامنی و ایجاد تشکیل حکومت بخواست مردم را میدهد که

اکثریت مردم آنها جمایه و در استحکام و بقا آن از هیچگونه بذل مساعی دریغ نمیورزند.

موسسات و ارگانهای که فعالیت و خدمتگذاری در راه انکشاف جامعه را برگزیده اند بهتر دانسته میشود نخست باید نکات آتی را در موسسات خویش بخوبی تحلیل و تصریح نمایند: موقف و موقعیت خویش را در جامعه درک، بر موثریت موجودیت خویش در جامعه معتقد و مطمئن بوده و حقوق و مسولیت ها در استعمال سایر منابع را بدانند.

ارزش های که اداره به آن پابند و معتقد است: اساسات، معیارات و عقاید که به آن عمل میکند، کلتور فرهنگ، راه وروش و حالت مشتمل از وسایل موسسه و احساس و ارزش های آشکار او پوشیده که موسسه به آن عمل میکند.

آرزو و رویا های موسسه:

دیده گاه و طرز تفکر موسسه، دنیای رویایی و دلخواه و آرزو هایش که حقیقتاً چطور باشد و یا چسان یک جهان را میخواهد.

دلایل بر موجودیت و بقای موسسه و مقاصد بنیادی و اساسی موسسه: توضیحات و یا تشریح عمومی که چطور Vision خویش را تعقیب میکند، چه باید بکند و چه را نباید بکند.

ستراتژی:

رهنمائی برای انتخاب بهترین طرز و شکل تنظیم و راه استفاده از منابع بشری و مالی برای تعقیب مشن ارائه شده میباشد.

ساختار: تقسیمات کار و وظایف و صلاحیت

سیستم: پروسه ویا عملیه که کار و فعالیت را به مشن ارتباط میدهد.

مهارت: موجودیت متخصصان و ماهران در مؤسسه.

قابلیت: مهارتها، علمیت در مؤسسه و ظرفیت های که آنرا بمقاصد پیشرفت مؤسسه استفاده ویا استعمال کند.

منابع: مالی، پولی ویا هر دوی آن.

بعد از آنکه یک مؤسسه نقاط ویا مطالب فوق را در خود مطالعه و تثبیت نمود، و خود را به شکل واقعی ویا آنچه هست شناخت موقع آن میرسد که هر یک از Strategic issues ها را جدا، جدا به مطالعه گرفته و در عمل پیاده نماید. اساسات که یک مؤسسه در انتخاب Strategic Issues به آن مواجه میشود از تحلیل اوضاع و شرایط محیط داخلی و خارجی یک مؤسسه (Mandate) مقاصد، ارزش ها و اعتقادات یک مؤسسه نشأت میکند. در تعیین Strategic issues باید موانع، مشکلات، سهولت ها و امکانات محیط خارجی که تطبیق Strategic issues را متاثر میسازد دقیقاً تحلیل و تجزیه گردد.

سناریوی محیط خارجی: مشتمل از عناصر و عوامل از قبیل قوت ها و ضعف های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و تکنالوجیکی میباشد.

مراجعین: مستهلکین، مشتریان و مستفید شوندگان پروگرام.

رقبا: عبارت از قوت های رقیب و قوت های همکار و کمک کننده همه و همه از جمله عوامل و عناصر با نفوذ و موثر محیط خارجی است که مؤسسه بالای آن حاکمیت و تسلط نداشته ناگزیر است

مسئولیت و تعهدات ویا Mandate خود را در مطابقت به آن عیار سازد، بعباره دیگر عبارت از ترکیب Vision است که شرایط بیرونی بالای مؤسسه تحمیل میکند. مثلاً جوسیاسی کشور، رعایت مقررات و قوانین از جانب حکومت (ثبت و رجستریشن در حکومت کابل و کمیشنری پاکستان، شرایط و توقعات منابع تمویل کننده، پیشرفت های علم و تخنیک، خواهشات و تقاضای مستهلکین برای تولید و غیره هر یک را طور، علیحده تحلیل و به نحو از انحا در تعیین Mandate مؤسسه در نظر گرفته شود.

بدیمنوال قوت ها و نقاط ضعف و موانع محیط داخلی در تعیین Strategic issues تاثیر دارد. محیط داخلی مؤسسه عبارت از منابع (نیروی بشری، اقتضادی، دانش علمیت، معلومات، صلاحیت، کفایت و مهارت، ستراتیژی موجود، طور فراگیر و سراسری، وظیفوی، شعبوی، چگونگی انجام و اجرای آن، نتایج و تاریخچه) هر یک طور جدا، جدا و یکجائی در تعیین Mission و ارزش های مؤسسه توسط مراجع ذینفع و ذیدخل موثر و مهم بوده و باید طور دقیق و همه جانبه تحلیل و بررسی گردیده و بر بنیاد و مبنای آن Mission مؤسسه تعیین گردد. بعد از تثبیت و تعیین Strategic issues باید ستراتیژی مربوط فورمولبندی و جمع بندی گردد. ستراتیژی ها: بدیل های عملی، موانع، پروپوزل های عمده عمل کردن و پروگرام کار. تشریح چهره ویا تصویر آینده مؤسسه:-

- ارائه تصویری روشنی از آرزو های موفقیت در آینده.

- اقدام و تطبیق ویا عمل نمودن.

- نتایج حاصله و طرح Strategic issues برای آینده.

چون مجله انکشاف نشریه مؤسسه هماهنگی کمکها برای افغانها (CoAR)

(است بیمودر نخواهد بود حرف چند

پیرامون تاریخچه و انکشافات کوار)

(CoAR را نیز به خوانش بگیریم.

مؤسسه کوار ده سال قبل در ماه دسمبر

سال ۱۹۸۹ توسط چند تن از

روشنفکران مسلمان تحصیل یافته با

یک دید وسیع و سرمایه اندک بنیان

گذاری گردید. کوار با داشتن روحیه

عالی خدمتگذاری مطابق شرایط خاص

زمانی و مکانی و ضروریات مبرم مردم

و محل پروگرامهای عام المنفعه را طور

همه جانبه طرح و در ولایات غزنی

وردگ و لوگر و کابل عملی نموده است.

CoAR به این عقیده است که زیر بنای

همه تغیرات و تحولات اساسی و بنیادی

جامعه را اقتصاد تشکیل میدهد بناً.

اهداف و اساسات عمده کار و فعالیت

مؤسسه CoAR بر مبنای اصول زیرین

استوار بوده است:-

- بهبود سطح زنده گی اقتصادی،

اجتماعی، کلتوری و فرهنگی و ارتقا

سویه بینش و دانش مردم طور

دوامدار.

- دریافت و ایجاد امکانات جدید و

متداوم کار و انکشاف منابع جدید

عواید برای فامیل ها.

- اشتراک دادن فامیلها (مرد و زن)

برای ابراز نظر در طرح و ترتیب

پروگرام های باز سازی و تشویق و

کمک به مستمندان، بینوایان و بیوه ها: توزیع نان، پرورش گوسفند، تدویر کورسهای آموزشی برای نسلوان مانند مهره دوزی، دست دوزی و ماشین کاری و غیره.

مرحله باز سازی و رسانیدن کمکهای عاجل بشر دوستانه برای افغانها در زمانی آغاز شد که شرایط محیطی

اهداف عمومی فوق در ده سال که گذشته در عرصه آتی بخدمت مردم و جامعه خویش بوده است.

زراعت: ایجاد مرکز تحقیقاتی زراعتی افغان برای تشخیص، تکثیر و ترویج تخم های بذری، احداث قوریه جات، باغات، ترویج کشت سبزیجات و توزیع کودهای کیمیاوی، ادویه زراعتی و

عرضه خدمات میکسانیزه زراعتی و خدمات ترنری و مالداري و پروژه های مرغداری و گوسفند داری و غیره.

بخش صحت:

اعمار و تاسیس کلینک های صحنی و اجرای خدمات صحنی، تداوی و وقایه از طریق معاینه و تداوی مریضان و اجرای واکسیناسیون، تبلیغات صحنی و پروگرام های TBA و MCH در حدود امکان.

تعلیم و تربیه: اعمار مکاتب، و تهیه میز و چوکی و ترمیم مکاتب.

تامین معاش استادان مکاتب، مواد درسی و سایر مصارف آن.

امور ساختمان: اعمار مکاتب، شفاخانه، احداث سرکها، اعمار پل، پلچک، آبرو، پاککاری کاریزها، ساختن پناه گاه برای عودت کننده گان حفر چاه های آب آشامیدنی و نصب پمپ های دستی، اعمار دیوار های استنادی، گبین و غیره.

ترغیب آنان برای سهیم شدن فعالانه شان در تطبیق پروگرام های رشد و انکشاف جامعه.

- ارائه تجارب و معلومات حاصله از نتیجه کار با مردم برای سایر موسسات که به سطح دهات فعالیت دارند. و کسب معلومات لازم از آنان با یک دید وسیع برای ایجاد همبستگی و هماهنگی بین موسسات سکتور خصوصی و دولتی عام المنفعه. رسانیدن کمکهای مادی و معنوی به قدم نخست برای افراد غریب و آسیب پذیر جامعه مانند بیوه ها، دهقانان، بیزمین، عودت کننده گان و بیجا شده گان در محراق توجه قرار داشته تا بتوانند به مواد و منابع تولید دسترسی حاصل نمایند. مثلاً توزیع قرضه های کوچک، تدویر کورسهای آموزشی مهارت های حرفوی، پروژه های کوچک مرغداری و پرورش گوسفند و توزیع نان از طریق نانوائی ها و غیره تا یک مدرک و منبع عایداتی پیدا نمایند.

- به میثاقهای و قوانین بین المللی و منشور ملل متحد ارج گذاشته و رعایت آنها بخصوص در رابطه به حقوق بشر و تساوی حقوق مرد و زن، حفاظت محیط زیست جلو گیری و محو کشت نباتات مخدر و مضره به صحت مانند کوکنار و چرس و غیره.

- ترویج و معرفی سیستمهای بهتر و پیشرفته زراعت، صنعت و مسایل اجتماعی. طرح و تطبیق پروژه های مفید برای رشد و تقویه سکتور خصوصی. CoAR برای رسیدن به

آماده بدور آن انداختن همچو مساعدت ها نبود و NGO ها فاقد تجربه کافی و کادر های ماهرو ورزیده برای پیشبرد فعالیت موثر موسسه داری بودند. از همه عده وضع نابسامان، در بدری و آوارگی مردم و شرایط جنگی و بمباردهان دهات شهر ها توسط جوانب در گیر و بیگانه بودن مسایل NGO داری در کشور. برای ترویج پدیده جدید NGO دارای منابع کمک رسانی را داشته طور عاجل با اهدای کمکهای مستقیم به افراد و اشخاص و یا از طریق موسسات نوینیاد NGO ها قسمتی از مشکلات مردم را کاهش بدهند. این امر مسلم و واقعیت روشن است که تحت همچو شرایط بحرانی، مساعدتها به شکل و هدف اصلی اش

بکار برده نه شده و فیصدی ضایعات بلند رفته است. CoAR از همه دوستان که در چنین شرایط دشوار اوضاع و احوال داغ و مشکل با کمکهای بشر دوستانه خویش بسر وقت مردم ما شتافته و غبار غم و اندوه را از چهره مردم ما زدوده و همدردی نموده اند ابراز سپاس و امتنان مینماید. اکنون سطح سازماندهی و منجمت در NGO ها نسبتاً بهبود یافته و تجارب لازم را کسب نموده اند. همچنان منابع کمک دهنده برای بهره برداری بیشتر و بهتر از امکانات در تمویل پروژه ها شرایط و ضوابط بیشتر وضع و به تناسب سال های قبل سختگیر شده اند کاهش در تعداد NGO شاهد این مدعا است.

موازی با وسعت دامنه انکشاف منابع مادی و نیروی بشری نیز باید انکشاف یابد. در کشور مانند افغانستان که شدیداً خسارمند گردیده و زیر بنای اقتصادی آن بکلی از بین رفته نیاز بمنابع سرشار معنوی و مالی دارد. کمکهای بشر دوستانه کشورها و مؤسسات به تناسب نیاز مندی های ما نهایت محدود است بکار بردن این مساعدتها برای انکشاف مداوم و باثبات برای بقا فعالیت و ادامه کار موثرانه مؤسسه و انکشاف مستدام جامعه از طریق سهمگیری فعالیت و داوطلبانه افراد جامعه نهایت ضرور است تا با کاهش و قطع کمک های بیرونی مؤسسه بتواند به پای خود استاده و اهداف خویش را تطبیق نماید، و جامعه از سوءتاثیرات قطع کمک ها مصئون بماند.

در شرایط فعلی فعالیت های NGO ها و منابع تمویل قسماً شکل گرفته و بهبود نسبی حاصل نموده باید گامهای سنجیده و مستحکم بسوی انکشاف برداریم. برای تسریع عملیه انکشاف و استفاده موثر و اعظمی از کوچکترین امکانات حاصله به انکشاف و متکی به خود شدن مؤسسات در عرضه متداوم خدمات به نفع مردم و آبادی کشور، افزایش موثریت، ثمریت و کفایت کمک ها به شکل رشد یابنده آن در راه انکشاف جامعه، انجام فعالیت ها طور اقتصادی از نگاه مالی و نیروی بشری، جلوگیری از تعدد یا دوبلیکیشن فعالیت ها، کاهش در تکرار اشتباهات، جلوگیری از بهره برداری و استفاده نا درست کمکها و انحصار صلاحیت ها و برای Focus و سمتدهی کمکها به مسیر اصلی و هدفمند در راه رسیدن به انکشاف واقعی جامعه و رشد و انکشاف و پایداری مؤسسه نکات آتی پیشنهاد میگردد:

- ایجاد یک مؤسسه و یا اداره با صلاحیت، با کفایت و در انت صرف در حرف نی بلکه در عمل مشتمل از منابع تمویل، مقامات حکومت و نماینده NGO ها برای تنظیم، کنترل و هم آهنگی فعالیت NGO ها.
- فعالیت NGO ها طوری عیار گردد که ممد و مشوق رشد و انکشاف سرمایه گذاری خصوصی شود نه رقیب آن.
- تعین معیارات در جه بندی و اختصاصی سازی NGO ها.

- NOG ها را به شکل معیاری آن در آورد. منابع تمویلی و مؤسسه هماهنگ کننده برای ثبت و راجستر و اجازه فعالیت مؤسسات انکشافی غیر حکومتی یک سلسله معیارات را با در نظر داشت ظرفیت های کاری و سوابق NGO طرح و به منصفه اجرا قرار دهد.

- پالیسی کادری، تشکیلاتی برخورد با دارائی های متفول و غیرمتفول ضرور و تطبیقی را برای مؤسسات وضع و از تطبیق آن کنترل بعمل آید.

- ایجاد یک فضای شفافیت و حساسه در NGO ها.

- در نهایت ایجاد و احیای یک سیستم کاری پذیرفته شده که در آن حدود و صلاحیت ها و مسولیت های هر یک مشخص بوده و تغییرات در افراد و اشخاص عامل بروز سکتگی در فعالیت NGO ها نگردد.

- بادر نظر داشت اینکه NGO ها یک پدیده غربی و خارجی برای افغان ها است تماماً به اساس کمک و سرمایه گذاری منابع و مراجع خارجی برای مردم افغانستان ایجاد گردیده سیستمی باید ایجاد شود که این کمک ها به دسترس جامعه افغانی قرارگیرد.

یقین کامل داریم که پیشنهاد فوق به واکنش های مختلف از جانب دست اندر کاران این مکتب مواجه میشود مایه مسرت و افتخار است که به ابراز نظریات سازنده و پر بار خویش عاری از هر گونه تعصب و تنگ نظری بدیل های مثبت و بهتر را در این راستا ارایه نمایند.

دغم جیل کی بندیانو، اخترمو مبارک شه
 دردمنېو افغانانو، اختر مو مبارک شه
 سر تورو بورو مندو، په سزو لاسونو کونډو
 هیر شو یو یتیمانو، اختر مو مبارک شه
 په زړه علیل پلرونو، ویرجنو خویندو ورونو
 رنځور ما شومانو، اختر مو مبارک شه
 معیوبو بی کسانو، محتاجو دریځه درو
 تور زړو ټلانو، اختر مو مبارک شه
 پرتورو خاورو لاندوله مونږه مرورو
 نومیالو شهیدانو، اختر مو مبارک شه
 زخمې د جاد لاسه، غلیبېو مو
 د بیاغ سوو گلانو، اختر مو مبارک شه
 کومې ملمات منگیو، په غیږه دگودر کی
 ای تورو مینانو، اختر مو مبارک شه
 به سړو جوړو کی ناستو، وطن غمجنو ناوو
 پر پام ولاړ زومانو، اختر مو مبارک شه
 خم پیر پراڼه په دورو راکت او د بمونو
 سړي سړي خوانانو، اخترمو مبارک شه
 نیلېو ارمانونو، د زړونو په خیمو کی
 له ژونده نور ستومانو، اخترمو مبارک شه
 یادونه مو تازه دی، په زړه د حصاری کی
 د زیري قاصدانو، اخترمو مبارک شه

(حصاری)

گلستان شعر و ادب

خواب پریشان

اقبال

زنده گی در صدف خویش گهر ساختن است
 دردل شعله فرو رفتن و نگداختن است

عشق از این گنبد در بسته برون تاختن است
 شیشه ماه ز طاق فلک انداختن است

سلطنت نقد دل و دین ز کف انداختن است
 به یکی داد و جهان بردن و، جان باختن است

حکومت و فلسفه را همت مردی باید
 تیغ اندیشه به روی دو جهان آختن است

مذهب زنده دلان خواب پریشانی نیست
 از همین خاک جهانی دگری ساختن است

رباعی

مکن کاری که بر پا سنگت آید
 جهان با این فراخی تنگت آید

چو فردا نامه خوانان نامه خوانند
 ترا از نامه خواندن تنگت آید

معارف

دوستان بر چند نوع اند

شخصی از بهلول پرسید: دوستان آدمی بر چند نوع اند؟ بهلول گفت: سه نوع، اول دوستانی که تا وقت مرگ با آدمی همراه اند، مانند فرزند، زن، مادر، پدر، خواهر و برادر، دسته دوم دوستانی که تا زنده استی با تو هستند و همینکه نفس از بدنت خارج شد، با دیگری دوست میشوند مانند پول، ملک، لباس، و جواهر که بعد از مرگ به وارث منتقل میشود و دسته سوم دوستانی هستند که بعد از مرگ هم از آدمی جدا نمی‌شوند و آنها عمال انسان هاست که تا ابد همراهی آدمی میباشد.

شمیم انوری

از سخنان حضرت محمد (ص)

مساجد را ساده بنا نمائید ولی شهرها را با شکوه آراسته بسازید

هر گاه کارهای نیک ترا شاد گرداند و کارهای ناشایسته ترا اندوهگین سازد پس تو مومن واقعی هستی.

ایمان راستین در شکیبائی به هنگام مصیبت و عفو مردم به وقت تقصیر است.

بهمدیگر هدیه بدهید، همدیگر را دوست بدارید. با هم مصافحه و ملاقات نمائید تا از دل های شما کدورت و ملامت بیرون شود.

مردم را بخود پیوستن و دوست نمودن نیمه از عقل و خرد است.

آنچه را میدانید بدیگران آموزید، کار مردم را سهل سازید، بمردم مژده خوب بدهید، سخنان نفرت آمیز نگوئید، هر گاه خشمگین شدید بر جابنشینید تا خشم تان فرو نشیند.

انجنیز عبدالرزاق انوری

د خوشحال خان خټک له دیوان څخه

چي مي خپل مين نيولی تر آغوش دي
د جهان هوس مې واره فراموش دي
ساقی! زه څه هوښيار نه يم باده را کړه!
ليونتوب د ليونيو پورده پوښ دي
چي پرون بي اهانته د ميخوړ وکړ
نن هغه د ميوو دک سبو په دوش دي
ساقی! ترس د محبت د دری نه شته
چي باباي د مجلس سره مينوش دي
دا گلگون شراب د کومې ميخانې دي؟
چي صوفي يې په جرعه سره مدهوش دي
د شرابو مناهي مگر په داشو
چي هر ټکلي په لبانو، مې فروش دي
د بهار په وخت به څه له ميوو آورم
چي سرود د مغنی په نوشانوش دی
بيا به دا گلونه نه وی، ميخوړي کړه
د بلبلو په آواز کي دا سړوش دی
چی په ډېر ارمان ديار له مخه بيل شو
د خوشحال په برخه هر کله خروش دی

ارسالی: میر عابد حسینی

مواد مخدر، زهر مهلک و خطرناک

به مناسب روز جهانی مبارزه علیه مواد مخدر

نماینده ایران اسماعیل افشاری طی گزارشی در چهل و دومین اجلاس کمیسیون حقوق بشر ملل متحد گفته است:

(ایران تا سال ۲۰۰۸ بخاطر جلوگیری از مواد مخدر و جمع آوری کامل آن از قرارداد های جنرال اسمبلی ملل متحد حمایت و پشتیبانی کامل خویش را ابراز میدارد. وی طی گزارشی خویش گفته است جای افسوس و تأسف است که در افغانستان زرع افیسم تا (۴۶۰۰) تن رسیده و هم چنان در خاک افغانستان در کشت افیسم (۱۴۰) فیصد افزائی بعمل آمده است که این خود عالم بشریت را دچار تشویش و نگرانی نموده است.

ولی تا جائیکه به مشاهده میرسد دیگر تحمل این وضع برای مسائل پیشرفته جهان در قدم نخست و برای کشورهای درحال رشد در قدم بعدی ناممکن است و از همین جانب که تلاش های جوامع ملل بخاطر جلوگیری از آن کسب قدرت نموده حکومت انگلستان بخاطر جلوگیری از قاچاق مواد مخدر که به اقسام و طریقه های مختلف از افغانستان داخل خاک ایران گردیده و بعداً توسط باندهای افغان به تمام کشورهای جهان انتقال و قاچاق میگردد مبلغ ۲ میلیون دالر را کمکت نموده است.

قرار فیصله مبلغ زیاد آن برای دفتر کنترل و جلوگیری از مواد نشه بی تخصیص داده خواهد شد. اما با وجود این همه حکومت افغانستان به نوبه خویش برای جلوگیری از این عمل غیر انسانی او اسلامی بلان های وسیعی روی دست داشته در تمام محافل و مجالس ملی و بین المللی نه تنها همکاری شانرا اعلام داشته بلکه عملاً بخاطر نابودی و از بین بردن پشه های آن اقدامات لازم نموده و می نمایند. اضرار مواد مخدر و مسکر از اینکه مواد مسکر و مخدر، نشه آور بوده و متکی را باز می آورند این حالت بر مرکز ثقل و اعصاب خلل وارد می نماید، شخص را از حالت عادی و نورمال خارج در درگفتار و کردار وی اثر وارد می نماید.

بدین ترتیب نه تنها نوشیدن شراب و استعمال چرس، تریاک، افین و هرئین حرام و منع بوده و دین مقدس اسلام مسلمین را از استفاده آن منع نموده بلکه هر نوع تجارت خرید و فروش، عرضه، تقاضا و تولید آن را بد و ناروا دانسته و نظریه به اضرار صحتی، اجتماعی و اقتصادی آنرا منع قرار داده است.

ع.و. (متین)

کننده مواد مخدر ایالات متحده امریکا و کشور های اروپائی میباشد.

قابل تذکر می دانم که پروسه تولید، انتقال و فروش مواد مخدر که تا کنون نه تنها جلو آن گرفته نشده بلکه، در اکثر کشورها مانند، پاکستان، افغانستان، ایران، ترکیه، تاجیکستان، بانامه، پاراگوای، پیرو، تایوان، تایلند، ویتزیولا، ویتنام و کشورهای سواحل غربی آسیای میانه را در بر میگردد به شکل سرسام آور رشد نموده قرار احصائیه کمیسیون های مبارزه علیه مواد مخدر و ارگان های مربوط به کنترل و جلوگیری از مواد نشه یی و نشان میدهد که افغانستان در جمله بزرگترین کشور تولید کننده تریاک در سطح جهان قرار دارد. از جانب دیگر حکومت ایران بخاطر جلوگیری از قاچاق مواد مخدر تصمیم گرفته است تا سرحدات شرقی کشورش را با افغانستان بسطه نماید. منابع خبری مقامات ایرانی طی گزارشی که بتاریخ اول دسمبر سال گذشته نشر گردید، گفته است:

که حکومت ایران پیرامون جلوگیری از قاچاق مواد مخدر پلان خویش را بعد از بسطه نمودن سرحدات خویش با افغانستان عملی خواهد نمود. زیرا حکومت ایران به منظور پیاده ساختن این هدف با حکومت پاکستان، افغانستان و روسیه مذاکراتی را انجام داده است.

قاچاق و استعمال مواد مخدر و مسکر و زرع پشه کوکثر، حشیش و سایر پشه های مولد مواد نشه آور از دیر زمان بدین سو یکی از مشکل های عمده، جهان بشریت را تشکیل داده است. بوجود آمدن باندهای افغانیای بین المللی با معتاد ساختن میولونها انسان جهت بدست آوردن و ثروت هنگفت و منافع عظیم زمینه زرع، تولید و توزیع، صدور خرید، فروش و انتقال مواد مخدر را مساعد ساخته است.

صورت و تجارت این مرگ سفید به یکی از درد ناکنترین فاجعه جوامع و به مثابه یک خطر مهلک در برابر بشریت قرار گرفته است.

طبی ارقام و احصائیه های منتشره ملل متحد، کشور های مصرف کننده و محصل، زرع نباتات مولد مواد مخدر پروسی، تولید، صدور، عرضه و حمل و نقل آن در بازار های بین المللی رشد قابل ملاحظه را نشان داده است تعداد معادین روز تا روز افزایش یافته و این امر باعث ایجاد نگرانی در سطح بین المللی گردیده است زیرا سائکین جوامع بشری خصوصاً فشر جزآن را خطر مهلک جدی تهدید مینماید.

قاچاق مواد مخدر که حتی نسبت به تجارت سلاح نیز سود آورتر است در حال حاضری یکی از پر درآمد ترین و با منفعت ترین نوع تجارت های غیر مشروع را در جهان تشکیل داده که توسط باندهای بزرگ و شبکه های عظیم بین المللی سازماندهی میگردد. که این باندها و شبکه ها در سراسر جهان با همکاری و مساعد ساختن زمینه های فعالیت آنها بعضی از محافل و مجامع با نفوذ سیاسی و اقتصادی با دادن رشوه های بزرگ طوری عمل مینمایند که با وجود تدابیر اتخاذ شده ملی و بین المللی و مبارزه علیه آن فیصدی نا چیز آن کشف و مورد تعقیب قرار داده میشود.

موجودیت باندها و شبکه قاچاقبران و زده و پند های مربوطه، سبب آن میگردد تا زرع، تولید، پروسس صدور، توزیع، تدخیر، فروش، عرضه و حمل و نقل این مواد زهرناک و کشنده تحت حمایت آنها روز تا روز رشد نموده زمینه اعتیاد افشار بشری خاصاً جوانان بیکار را مساعد سازد.

زرع، ترافیک غیر قانونی و استعمال مواد مخدر در حال حاضر منحصر به یک یا چند کشور جهان نبوده، بلکه تمام کشور های جهان از این مرض مهلک رنج میبرند، ولی عمده ترین کشورهای وارد کننده و مصرف

دایدز د نړیوالې ورځې په مناسبت

ایډز: یو نړیوال مصیبت

دسمبر د میاشتي لومړي نیټه د ایډز نړیواله ورځ بلل شوې ده، چې هر کال د نړۍ په ډیرو هیوادونو کې نمانځل کېږي. د ۱۹۹۹ کال د دسمبر لومړۍ نیټه هم د ایډز د ورځې په نوم په ډیرو هیوادونو د افریقا، اروپا، امریکا او ایشیا کې د ایډز ضد مبارزه تر عنوان لاندې ونمانځل شوه. د صحنې نړیوال سازمان د یو راپور له مخې په ټوله نړۍ کې تقریباً (۵۵.۳) میلیونو وګړي په ایډز کې وروستوي اخته او ژوند کوي چې له دې جملې څخه یوازې تقریباً (۵۵٪) وګړي (۱۶-۲۵) کالو په عمر په دی وپروس اخته دي. د ایډز ناروغي د خپرېدو اندازه په هره دقیقه کې پنځه تنه ځوانان چې عمر یې د (۱۰-۲۴) کالو په منځ کې وي په ایډز کې اخته کېږي. همدارنګه په هره ورځ کې (۷۵۰۰) وګړي په ایډز کې اخته کېږي. د نړۍ د نیمو څخه زیاتې نوې پېښې په ځوانانو کې منځ ته راځي. په بل عبارت لږ تر لږه د نړۍ د ایډز، وی ۱/۳ پېښې ځوانان تشکیلوي او د یو پرمخ تلونکو هیوادونو د نفوس له ۳۰٪ څخه زیات یې ځوانان دي. ایډز، وی وپروس کوم چې د ایډز ناروغي مهم عامل دي.

د نړۍ صحنې سازمان د یو راپور له مخې کله چې دغه ناروغي منځ ته راغلې ده تقریباً ۶۰ میلیونو وګړي د دې ناروغي له کبله مړه شوي دي. او په تیرو څو کلونو کې تقریباً ۲۵۰۰۰۰۰ وګړي په ټوله نړۍ کې جسي زیاتره یې د (۲۵-۳۵) کالو په عمر مړه شوي دي. او د ۱۹۹۷ تر پایه ۱۱.۷ میلیونو وګړي د ایډز له کبله مړه شوي وو. همدارنګه د ۱۹۹۷ کال تر پای پورې ۲۲.۳ میلیونو او په کال ۱۹۹۸ تر پای پورې ۵۵.۳ میلیونو وګړي د ایډز کې اخته شوي وو. له ۱۹۹۹ تر پای پورې ۵۵.۳-۸۰ میلیونو کتر شوي وګړي اټکل کېدلی شي او په ۲۰۰۰-۲۰۱۰ کال کې به ۸۰-۱۲۰ میلیونو وګړو د اخته کېدلو امکان شته. په صنعتي او پرمختلونکي هیوادونو کې د ایډز د پشو شمیر د وپروس ضد درملو د استعمال او د وقایوي خبرتیاو له کبله ډیر کمښت راغلی دی. د نړۍ ۹۵٪ پر مخ تللي هیوادونه

په دې ناروغي اخته دي همدارنګه په غریبو هیوادونو کې هم دغه ناروغي په چټکتیا سره خپرېږي. د ایډز وی وپروس باندې اخته ملکونه زیاتره د افریقا، امریکا، اروپا او اسیايي ملکونه دي. په خاصه توګه افریقایي هیوادونو وګړي په دې ناروغي زیات ککړ دي. تقریباً د افریقا (۷۰٪) وګړي د ایډز په ناروغي اخته دي. پخوا د سرو په نسبت ښځې په دې ناروغي زیاتي اخته کېدې چې اوس په ټولو نړۍ کې تقریباً ۲ میلیونو ښځې د ایډز وی په وپروس اخته دي. علاوه پر دې ماشومانو هم په دې ناروغي اخته دي چې د نړۍ زیات له یو میلیونو ماشومانو په دې ناروغي اخته دي همدارنګه په ۱۹۹۹ کال شپږ لکه کسونه د ماشومانو وو. زیاتره ماشومان د اخته شوي مورګانو نه له پیدایښت نه وروسته او د تیرو کالو په واسطه په دې ناروغي اخته شوي دي. تر اوسه پورې یوولس میلیونو ماشومان خپل یو یا دواړه مور او پلار د لاسه ورکړي دي.

ایډز څه شی دي؟ Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS)

یو وپروسی ناوړه ناروغي ده چې پېښې یې په ټوله نړۍ خو زیاتره په پرمخ تللي هیوادونو کې زیات لیدل کېږي. دې ناروغي ته (Syndrome) سند ورم ځکه ویل کېږي چې په دې ناروغي کې د ډیرو ناروغي نښې نښانې وي.

د ایډز ناروغي د لمړي ځل لپاره د امریکا په Los Angeles ښار کې په کال ۱۹۸۱ کې د طبي ماهرینو له خوا تشخیص شوه. مخکې له دې نه دا ناروغي په بلژیک کې په کال ۱۹۷۹ کې پېدا شوې وه.

تعریف: ایډز وی Human Immune Deficiency Virus (HIV)

یو وپروسی دي چې سبب د ایډز کېږي. د ایډز ناروغي د دغه وپروس په زریعه خپرېږي. ایډز وی وپروس نوم د لمړي ځل لپاره په کال (۱۹۸۳) کې د فرانسې په پانټخت فارس ښار کې د طبي ماهرینو له خوا ورکړل شو چې په ډیر کم وخت کې په مختلفو نومونو ونومول شول، خو ورسته ورته یو نوم HIV (ایډز وی) غوره شوه. ډیر

زیات نومونه نور هم لری مګر ایډز وی. اوس په ټول نړۍ کې نړیوال نوم په ډول منل شوي دي. کله چې څوک د ایډز پر ناروغي اخته شی نو د ایډز وی وپروس چې د ایډز عامل دی. لمړی د انسان د ماغی سیستم باندې حمله کوي. چې روسته بیا دغه وپروس د دفاعي سیستم د T.helper Cells حجراتو کې ټول جنکي مواد له منځه وړي او ایډز ناروغي ورو ورو د وجود دفاعي سیستم له منځه وړي او انسان نه یواځې د مختلفو انتاني ناروغیو له خطر سره مخامخ کېږي بلکه دفاعي سیستم د انسان دومره کمزوري کوي چې د عادي ناروغیو په مقابل کې مقاومت نشي ښودلې او په نتیجه کې ناروغ د مرګ په لور چټک قدمونه پورته کوي.

د ایډز ناروغي څنګه خپرېږي؟

طبی څېړنو ښودلې ده چې ایډز وی وپروس یا ایډز له دری لارو څخه انتقالېږي:

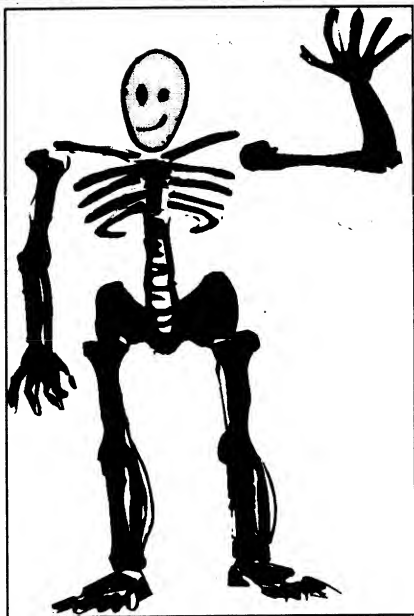
۱ د جنسي اړیکو په وسیله، له هغوی سره چې ایډز وی وکړي، چې دا د ناروغي له ټولو عامه لاره ده.

۲ په وپروس ککړي وینې د تیږولو او یا د طبي وسایلو لکه پیچکاری اوسنه د استعمال په وسیله.

۳ دیدایښت په وخت کې د وپروس لرونکی مور څخه شوه له لری ما شوم ته انتقالېږي.

تداوی:

ایډز یو داسې خطرناکه ناروغي ده چې تر اوسه پورې بشریت د علاج څخه عاجز دي. دا ناروغي په حقیقت کې د وجود دفاعي سیستم مقاومت د امراضو په مقابل کې له منځه ییایي او بالاخره د عادي ناروغیو د لاسه د انسان د مرګ سبب ګرځي. تر اوسه پورې د طبي علم څېړنې په دې نه دي توانېدلي چې د دې ناروغي لپاره درمل او یا واکسين جوړ کړي. تر اوسه پورې چې څومره درمل د ایډز د تداوي لپاره جوړ شوي دي کومه خاص نتیجه نه ده ورکړې. مګر اوس د نړۍ د پرمخ تللي هیوادونو طبي څېړنې په دې هڅه کې دي چې د انسان په بدن کې داسې دفاعي حجرات په مصنوعي ډول جوړ او د انسان بدن ته د واکسين په ډول زرق شي تر څو د ایډز او کینسر غونډې خطرناکو مرضونو

د دولتونو او روغتيايي مرکزونو مسؤليت دي چه د ايدز خطرناکي ناروغي د مخنيوي لپاره په خپل هېواد کښي وگړو ته د ايدز د ناروغي په هکله معلومات او خبرداري د ميديا له لاري لکه ټيليوېژن، راډيو، اخبار، مجلې، پوستري، پوهنتونو، مکتبونو او همدارنگه د ژوند په مختلفو ځايونو کښي ورسولي شي. همدارنگه د روغتيايي مرکزونو مسؤليت دا هم دي چي د ويني ورکول او وینه اخيستل کنترول کړي. او اړه ناروغانو ته پاکه وينا مهيا کړای شي. او په ټولو روغتيايي مرکزونو کښي طبي وسايل په ښه ډول پاک او معقم کړي. پورتنی لاري د دي څرگندونکي دي. چي د ايدز مخنيوي ممکن او اسان دي.

دا وپروس له دی لارو څخه نه خپرېږي:

دلاس ورکولو په وسيله.

دبو ځای اوسيدلو په وسيله.

دبو ځای لوبو کولو په وسيله.

دبوځای خوړلو په وسيله.

همدارنگه دا وپروس دډوډي، اوبو، دتشناب او خان مينځلو دوسايو، پيالو، خزندواو څارويو په وسيله نه خپرېږي.

محمد ايوب صافي

محصل صنف سوم پوهنځی طب افغان پوهنتون

دفاعي مانع وگرځي. دغه حجرات Cytotoxic.T cells يا Killer cells دي. چه دغه حجرات د انسان وجود کښي د مختلفو اورگانز مونو په مقابل کښي يو نوي قوی دفاعی سیستم جوړه وي. او په نتيجه کښي د انسان دفاعی سیستم د ايچ.آی.وی. وپروس په مقابل کښي يو قوی دفاعی مانع وگرځي. علاوه پردې ځني دواگانې لکه Zidovudine د وپروس ضد دوا ده چه ايدز باندې اخته ناروغانو د زيات ژوند د تېرولو لپاره استعمالېږي.

ناروغي مخنيوي:

د ايدز د ناروغي د مخنيوي يوازيني لار، وقايه ده، چي ټولنه خصوصا ځوانان بايد په دي وپوهول شي چي دا ناروغي يو بل ته څنگه لکېږي.

لکه چي مخکي هم ووايل شو چه د ايدز ناروغي يوازي له دری لارو انتقال کوي که چيري د دغو لارو څخه خان وژغورل شي نو د ايدز د خپرېدو څخه مخنيوی کيدې شي. لومړی بايد د جنسي اړيکو څخه خان اوساتي شي. دوهمه لار په وپروس ککړي ويني د تېرولو څخه خان وژغورلي شي. د ژوند ملگري بايد يو بل ته وفادار وي.

درېم وگړي بايد د مخدراتو له استعمال څخه خان لري وساتي.

د ښځو حقوق د اسلام له نظره

څخه روايت دی "يو سړی رسول اکرم (ص) ته عرض وکړ غواړم دخداي په لاره کی جهاد وکړم، انحضرت (ص) وفرمايل "موردی ژوندی ده سړي وويل هو پيغمبر اکرم (ص) وفرمايل دخپل مور ملازمت او خدمتگاری وکړه چی همدلته جنت دی". هغومره چی اسلام ښځی ته اهمیت قائل شوی دنړی په هیڅ قانون کی مساوی نلری په دی شرط چی انسان داسلام مقدس دین له اصولواو ارزښتونو خبر شی او دهغه سره اشناني ولری. لویخداي (ج) دالنسا په سوره کی فرمائی "دخپلو ښځو سره په ښه وجه معاشرت او رویه وکړی".

داسلام مقدس دین ښځوته ډیر حقوق ورکړیدی خو په داسی حال کی چیښځی هم داسلامی معاشرت سره ځانونه عیار کړی او هغه ته احترام وکړی.

ښځه داسلام له نظره چی کوم لوړ موقف لری دهمدی حقوقو څخه په سالمی استفادی سره کولای شی خان ته له وقار او عزت څخه ډک ژوند غوره او دخپلی ټولنی په جوړولو کی دفعال رول او ونندی څخه دریغ ونکړی.

"شمیم انوری"

حضرت محمد (ص) عملا د لونو سره خاص محبت او پر هغوی خاصه مهربانی در لوده ښځی ته داسلام په شریعت کی ډیرلوړ مقام ورکړ شویدی.

قرانکریم دلقمان په مبارک سوره کی فرمائی "دانسان لپاره توصیه شوی چی دخپل مور او پلارسره په ډیر احسان او شگڼه سلوک وکړی ځکه مور دحامله توپ په دوران کی دخپل ماشوم ستونزی گاللوی او هغوی نی تغذیه کړی په زحمت او رنج سره نی وضع حمل تیره کړی او په ډیر ستونزو نی خپل ماشوم روزلی دی".

په دی ایات کی دښځی اهمیت او ارزشت او مشقونه په ښه توگه تصریح شوی دی چی هغه (نارینه) نشی تحمل کولای.

له ابن مسعود (رض) څخه روايت شوی دی :يو سړی رسول الله (ص) ته راغی او دهدایت غوښتونکی شواو وی وایل چی دښکني او نیکی مستحق څوک دي چی ور سره نیک سلوک وکړم.

رسول مقبول (ص) وفرمايل: "ستا مور "سړی دری واری تکرار کړه هر وارني وویل "ستامور" او دوروستی خل لپاره ئي وفرمايل "ستا پلار". د ابی امامه (رض)

که تېرو پېښو او تاریخ ته یو لنډنظرواچوو وبه گورو چي دغه لطیف او مهربانه عنصر (ښځي)خومره ظلمونه او نادودي منلی او تېری کړی دی چی هغه ټول له علم،تحصيل او منطق څخه لری دی ولی په مقابل کی داسلام مقدس دین دښځی مقام ته څومره ارزش ورکړی او ډیر زيات برياليتوبونو ئي ورپه برخه کړی او هغوی ته ئي لوړ انسانی عظمت ورکړیدی او دهغوی خان ئي له مرگ څخه وژغورو او دنر سره د ژوند په کارونو کی دبرخو اخيستو حق ورکړ. داسلام مبین دین نارینه ته توصیه کوی چی باید یو ساله اېرومندانه ماحول چی دښځی په میل او علاقې وی هغوی ته جوړ کړی دلباس،مسکن،خورواودضرورت په موقع کله کله هم باید خدمتگاره هغوی ته آماده کړی.

دمسلمانانو ستر پيغمبر(ص) مسلمانانو ته خطاب کی داسی فرمای: "بعضی سړی دی چی دخپلو ښځوسره سم سلوک او نیکه رویه نلری،بدی دی وی په هغوی چی دښځوحقوق نه رعایتوی".

سویه مرگ و میر مادران هنگام زایمان را کاهش میدهد.

کمبود وسیع جست در میان زنان کشور های در حال رشد بطور روز افزونی شناخته می شود که با تمديد دوره درد زایمان ارتباط دارد که خطر مرگ را افزایش میدهد.

هم چنان کمبود ایودین در زنان خطر ولادت های مرده و سقط جنین هارا را افزایش میدهد. تحقیقات نشان داده است که در اثر کمبود زیاد ایودین، ممکن است مرگ و میر مادران هنگام ولادت در اثر هایپوتایرادیسم (Hypothyroidism) افزایش یابد.

همچنان یک تحقیق تازه در امریکا نشان داده است زنانی که اطفال شانرا شیر میدهند خطر مبتلا شدن شان به سرطان پستان در دوره قبل از ختم قاعده گی کمتر می شود و تا هر اندازه که دوره شیردهی بیشتر باشد به همان اندازه این خطر کمتر می شود.

مطالعه اخیرا نشان داده است که متمم کلسیم خطر فشار خون در هنگام حاملگی را که ممکن است سبب مرگ شود، نمی کاهش دهد، مگر یک عده از دانشمندان به این باور اند، در نواحی ایکه زنان به کمبود شدید کلسیم مواجه اند این متمم ممکن است خطر مرگ را کاهش دهد.

اکثر دانشمندان طب را عقیده بر آن است که کمبود فولیت (Folate) که در صورت موجودیت در نخستین ماه حامله گی سبب زیانهای در سیستم عصبی نوزاد می شود، ممکن است خطر مرگ و میر مادران هنگام زایمان را افزایش دهد و سبب کم وزنی در نوزاد در هنگام ولادت شود.

کمپوتری سلختن روی های کمخونی
الات برقی قابل حمل و نقل هیموگلوبینو متر (Haemoglobinometre) اکنون کمک می

یک مطالعه طبی در مورد زنان مبتلا به (اچ- ای- وی) در کشور ملداویا که در سال (۱۹۹۸) صورت گرفت نشان داده است که (۷۳٪) کسانی که در دوران بارداری به کمبود ویتامین (A) مبتلا بودند (H.I.V) را به کودکان خود انتقال داده اند. در مقابل تنها (۹٪) زنان مبتلا به (H.I.V) که مقدار کافی ویتامین متذکره را گرفته بودند، این مرض به اطفال شان انتقال نگردیده است. طبق یک تحقیق دیگر در (۱۹۹۸) و (۱۹۹۹) د ریکی از مراکز صحتی اتریش نشان داد که تمرکز (H.I.V) در شیر مادران عدم کمبود ویتامین (A) به مراتب بیشتر از مادرانی است کی وضع شان از نگاه داشتن ویتامین (A) بهتر است.

جلوگیری از مرگ مادران هنگام ولادت:

مرگ و میر زنان حامله حین ولادت از نگاه اجتماعی، اقتصادی و صحتی یک فاجعه تراژدی است، زیرا اکثریت (۶۰۰۵۱) واقع مرگ مادران در یک سال در جهان امروز وقایه پذیر میباشد، زایمان هاتوام بامشکلات بیشتر در مادرانی اتفاق می افتند که در دوران کودکی رشد ناقص کرده اند. دانشمندان طب را عقیده بر آنست که کم خونی ممکن است، حداقل سبب (۲۰٪) تلف شدن مادران هنگام ولادت گردد. در حال حاضر برنامه جلوگیری از کمخونی زنان حامله رویدست است، اما این بسندیده نیست لازم است تا پروگرام های متمم ایرن فولیت (Iron /Folate) را موثریت بیشتر بخشیده و گام های استوار به مقصد تداوی ووقایه ملاریا و مرض کرم روده که سبب کمخونی زنان بار دار میگردد برداشته شود.

تحقیقات طبی نشان داده است اصلاح وضع تغذیه زنان حامله ایکه مقدار کافی ویتامین (A) نمی گیرند به طرز دراماتیک

صحت

و

غذا

طایفه نراژدی

قرن حاضر

برای خانواده ها گزیده شده

اکنون نقش تغذیه در جلوگیری از امراض ساری به عنوان یکی از راه های احتمالی کاستن از سرایت مرض ایدز تحت مطالعه دانشمندان طب قرار دارد.

ویتامین (آ) (A) ممکن است بتواند بخشی از زرادخانه مورد نیاز برای مبارزه با (HIV) را تشکیل دهد. که انتظار برده می شود بین ۴-۵ میلیون کودک را تا اواخر قرن جاری به امراض مختلف ساری منجمله مرض ایدز مبتلا سازد.

کند که خون از انگشت دست به آسانی به یک ماشین انتقال داده شود طی چند ثانیه سویه هیموگلوبین خون در یک صفحه درجه دار ظاهر می شود. این ماشین ها سبب بلند رفتن از ابعاد مختلف پرابلم کمخونی می شود.

طریقه های جدید جلوگیری از کم خونی

تحقیقات زراعتی تلاش دارد غله های اساسی را انکشاف دهد که دارای محتوای مکرونیوتین های بیشتر باشند و یا حبوباتی که دارای مواد تخریب کننده محتوایات منرال های کمتر باشند. گروه مشورتی تحقیقات زراعتی بین المللی، که از (۱۷) مرکز تحقیقی متشکل گردیده است کوشش های بین المللی در زمینه افزایش محتوای مکرونیوتین های شش غله عمده را هماهنگ می سازند. این شش غله عبارت انداز برنج، گندم، جواری، لوبیا، نخود و کاساوا. این غله جات هم اکنون در کشور های پیشرفته جهان تولید می شوند.

ترجمه: مریم دعاگوی

علمای حقوق اداره معتقد اند که اداره به مفهوم محل کار و یا ساختمانی است که عدادی از کارمندان مصروف اجرای وظایف و مکلفیت های آنند که از جانب مقام های مافوق به آنها سپرده میشود. این وظایف داخل یک نظم از مقام آمریت متکی به سلسله مراتب به مقام های پائین تر تعویض میگردد، دوام این جریان ساختمان اصلی یک اداره را به میان آورده است. هنگامیکه در شکل چنین ساختمان ها متوجه میشویم به ساده گی در میابیم که در داخل این ساختمان ها یک نوع نظم و دسپلین در جریان بوده و مکلفین که در جریان این حرکت قرار دارند به دوکتگوری تقسیم شده اند: آمرین و مامورین. در لسان حقوق اداره به هر دوکتگوری میتوان اسم مامور را اطلاق نمود. اما در داخل سلسله مراتب اداری در جات مشخص موجود است که رتبه اداری را بر آمریت و ماموریت تفکیک و تقسیم مینماید که هر مامور میتواند در کتگوریهای مشخص سمت آمریت را داشته و در عین زمان در داخل یک تشکیل عمودی اداری میتواند حیثیت مامور (زیر دست) را نیز به خود بگیرد. بدین معنی که موقف وی در برابر آمرین مافوق وی پائین تر بوده و در برابر مامورین وی حیثیت آمر مافوق را دارا میباشد این سلسله مراتب البته متکی بر قانون هر مملکت الی آخرین رتبه ماموریت را احتوا میکند، لازم است متذکر شویم که ارتباط وی از نظر ماموریت صرف در همین نقطه، بلکه در تماسهای چند جانبه دیگر نیز تماس ارتباطی دارد و آن عبارت از تماس با مامور هم رتبه وی یعنی تماس افقی

ماموریت است. این تماس به سلسله مراتب ارتباط نداشته بلکه رابط و ی صرف در روابط قانونی و تفاهم متقابل ماموریت مبنی بر حسن پیش آمد و روابط ذات البینی اداری میباشد که همه این ارتباطات داخلی بوده میتوان آنرا زیر عنوان ارتباط مامور با اداره کننده گان خلاصه نمود و در مقابل هر مامور یک نوع ارتباط خارجی را دارا میباشد. ارتباط خارجی عبارت از ارتباطی است که مامور با اداره شونده گان میداشته باشد، نه با اداره کننده گان. قابل تذکر می دانیم که علمای حقوق اداره اکثراً روی موضوع (رابطه مامور و آمر در اداره) ارزش بس بزرگی را قایل اند زیرا این ارتباط (ارتباط آمر مافوق با مامور زیر دست) را در حسن تفاهم عامل بزرگ پیشرفت اداری و همچنان درک و کشف استعداد مامورین زیر دست و حسن انتظام داخلی اداره میدانند و میگویند هر گاه خواسته باشیم، خوبتر و سالمتر یک هدف اداری را تعقیب نمایم، بهتر خواهد بود آمرین در نحوه کار خود با مامورین زیر دست خویش بر شیوه و روش دیموکراتیک توسل ورزند، زیرا با این سلوک و روش میتوان مهارت، استعداد های نهفته مامورین زیر دست را و هم چنان تمایلات فکری و انگیزه های درونی آنها را درک و قسماً آنرا متکی بر ارزش قدرت و توانایی شان در کانالهای صحیح و درست سوق داد، هرگاه این روش به طور سالم و سیستماتیک تعقیب گردد، به مرور زمان نیاز اداره مبنی برداشتن آمرین با کفایت و کارفهم روز به روز کمتر شده و اشخاص کارفهم و پرتلاش آمریت قرار گرفته و با این ترتیب

مامور
و
اداره

بین مامورین یک اداره (بزرگ و یا کوچک) نوعی از حسن همکاری و هماهنگی متقابل بوجود آمده از اتلاف وقت نیز جلوگیری بعمل می‌آید.

(کایت دیوسی) در اثر معروف خود «رابطه انسانی» می‌گوید: «امرین اداری تنها به پوشیدن یونیفورم امریت نمی‌توانند طبیعت خود را تغییر دهند، بلکه آنها باید خود را با تکنیکها و مهارت هایی که لازمه یک امر و یا امریت می‌باشد، ملبس سازند». همدست با این تعریف میتوان گفت:

که مهمترین عنصر تشکیل دهنده یک اداره سالم عبارت از افرادی اند که مسئولیت و وظایف مختلفه آن اداره را به عهده دارند، نتیجه کار و فعالیت هر آمر بستگی کامل به سعی و کوشش مامورین زیر دست آنها دارد یک آمر خوب زمانی میتواند از فعالیت اداری خود نتایج مثبت و قابل قبول حاصل نماید که حسن همکاری و فضایی همبستگی را در ارتباط با امریت و مادونیت بین مامورین زیر دست خود بوجود آورده و از استعداد آنها به نفع اداره به طور شاید و باید استفاده نماید.

امرین مجرب و کار آزموده، سعی می ورزند تا در داخل اداره یک فضای صمیمیت، اعتماد و همکاری را بوجود آورده و با جلب همکاری مامورین زیر دست بسا کارهای مثمر و ارزشمند را انجام دهند. واضح است هرگاه روابط اداری مامورین متکی به پرنسیب های دیموکراسی باشد، نتایج کار مبنی بر تشریک مساعی و تحقق بخشیدن به اهداف اداره مذکور متناسباً مثبت و اطمینان بخش بوده و این روش همیشه،

متناسب است با شخصیت آمرین اداره. زیرا آمرین عبارت از منسوبین اند که از نظر سلسله مراتب بالایی تعدادی از افراد داخل در آن اداره نظارت داشته و مسوول انجام وظایف آن، می‌باشند. هرگاه آمرین موصوف بالفرض با توسل به خشونت آمیز و سخت گیری و وارد نمودن فشار علیه مامورین زیر دست خود رفتار نمایند، ولو مامورین زیر دست، نظر به یک سلسله ملحوظات نتوانند مخالفت کنند و یا صدای اعتراض و نارضایتی را بلند نمایند با آنهم نباید اطمینان داشت که امور اداری در چنین یک اداره به شکل مطلوب در جریان می‌باشد.

ناگفته نباید گذاشت که جریان امور اداری طوریکه امروز مطلوب و نتایج آن مثمر و قناعت بخش است در گذشته ها نبود، زیرا کسانی که در یک چهار چوکات دولت مصروف پیشبرد امور دولتی و یا غیر دولتی اند اشخاص تعلیم یافته با درک و با احساس جامعه به شمار میروند و آنها چه در موقف بالا و چه در پست پائین ایفای وظیفه میدارند توقع دارند تا در اداره و محیط کار خویش مورد احترام

باشند و هیچگاه راضی نیستند بدون موجب آزادی های طبیعی شان محدود گردد. هرگاه خلاف توقع چنین پیش می‌آید که شخصیت و عزت نفس آنان مورد احترام واقع نمی‌گردد پس واضح است که در برخورد و عملکرد ان ها اثر منفی بوجود آمده، محیط کار و فعالیت اداری آنها را نیز تحت تاثیر قرار داده قوای فکری و دماغی انها که جهت پیشبرد امور باید به مصرف برسد، بیشتر به مقاومت وصف ارایشی های انتقام جویانه به مصرف رسیده، یک نوع بی علائقی مخصوص در نحوه کار مامورین ایجاد می گردد. ازین رو علمای حقوق اداره را عقیده بر آن است تا امرین اداره در تشخیص چنین نواقص هر ان متوجه بوده و با بررسی های عمیق و دقیق از تبارز همچو عوامل جلوگیری نموده، زمینه حسن تفاهم را چنان عیار سازند تا روابط امر و مامور در قبال انجام وظایف محوله اداری مطمئن و با حسن نیت مستحکم و استوار باشد.

عبدالوکیل احمدزی

قلم، درفش بیداری

نوشته: حجت

سبزی خنجرى فرورفته در سینه سلاله
تحرر و ظلمت.

به گواهی تاریخ، زمینه های بزرگترین
مصایب حیات بشری، نخست در محوطه
کوچک اندیشه و مخیله آدمهای مصاب به
مرض گمراهی شکل گرفته است و در
مراحل بعدی در عرصه عمل ظهور کرده و
باعث تولد فجایع بزرگی شده است. اگر
ذهن بشر از طریق راهنمایی قلم های
معرفت آموز و رسالتمند به آگاهی و
انعطاف لازم دسترسی پیدا کند، هرگز
زمینه های تشنج و فاجعه پیریزی نخواهد
شد. حرف نهایی اینکه: از سال ها بدینسو

با دریغ و درد، سرزمین ما به محل
عفریت جنگ مبدل شده و در تب جنگ می
سوزد برای بیداری و آگاهی و راه شکن
بسوی صلح سراسری، قلم های صاحب
طهارت و شرافت باید به شمشیر رهایی از
جنس فرد و یقین مبدل شوند و سینه سیاه
خفاشان خون آشام صنبت را بشکافند و
صلح و آزادی را از اسارت بیست ساله
رهایی بخشند، زیرا جنگ هرگز ارزش نمی
آفریند، بلکه ذاتا دشمن ارزشهاست.

آدمهایش را پس از سیری مفرط، در
گهواره های ابریشمین سعادت، مانند
کودکان بی خبر از غم و رنج هستی، به
آواز لالایی و جادو به خواب ببرند. آخرین
ملت، با وجود هزاران مشکل و درد،
طولانی تر از هر قوم و تباری در خواب
بوده است و اینک که تازه میخواهد از
بستر این خوابهای بی ثمر سر بلند کند،
مالیدن چشم های خواب آلودش زمان
طولانی تری را به مصرف کشیده است. در
چنین حالتی خبره نی زلال قلم باید بلند
کننده نی فریاد آگاهی و درفش بیداری
باشد.

چنانچه قلم در ذات خود بیرق آگاهی
ملت هاست. قلم می تواند به هر کوچه و
برجی ستاره حمل کند و چراغ بیافروزد.
قلم می تواند در چنین شامگاهی دریچه
یی باشد به سوی روشنائی، سعادت،
دنیای آبی آینه، فجر و فروردین. قلم
برای این «جزیره خون» و این جنگل
فروخته در سخت ترین یخبندان تاریخ،
میتواند، زمزمه یی باشد از امید و سر

سرزمین ما گویی غلامی است، که
پیوسته شلاق میخورد و زخم بر میدارد.
به تعبیر روشن تر، جامعه نی ما خود به
زخم خونی مبدل شده است. با این حال
دست و زبان منزهی قلم، باید مرهم
گذار این زخم خونین باشد.

آری، در روزگاری که ملت ما با آنکه از
هر سلول زخمیست و غول تفرقه،
گرسنگی، جهل، و مصیبت یک نفس
دست از گریانش بر نمیدارد، غافلانه در
خواب است، وظیفه یی خاص قلم چه
خواهد بود؟ به گمانم، قلم در نخستین
قدم، برگرداند گاه این خواب ناهنگام، باید
درسیما و هیئت بیرجمانه ترین شلاق
ظاهر شود. زیرا دگر زمان بیداری فرا
رسیده است و اگر بیشتر ازین در خواب
بمانیم، دست عفریت تباهی، شاید
کمترین علایمی را که از آبرو و حیثیت
انسانی برای مان باقی مانده است. از
میان بردارد.

به شهادت تاریخ گذشته و امروز
افغانستان، نه «مدینه نی فاضله ی
افلاطون» است و نه «باغ اپیکور» که

به مناسبت مولود مسعود سرور کائنات

جامع شان اساس تمدن اسلام را بوجود آورد.

آنحضرت بالاهی مسادات، برابری و برادری بین مسلمین و مومنین تأکید زیاد می فرمودند.

چنانچه می فرمودند «مومن کامل کسی است، آنچه را که برای خود میخواهد برای دیگران نیز بخواهد و چیزی را که برای خود نمی پسندد به دیگران هم نه پسندد». برای اینکه مسلمان تحت نفوذ این مفکوره براه خیر، صلاح و نیکو کاری هدایت شوند، تنها به گفتار نیک اکتفا نمی نمود، با اعمال و گفتار نیک نیز درس نیکو کاری می آموخت، همواره از تکبر، تفاخر و تظاهر نفرت داشت. در مجالس و محافلی که اصحاب حضور داشتند همه وقت در انتهای مجلس می نشست، با آنان دوستانه گفتگو میکرد. اطفال آنها را در کنار خود می نشاند و با آنها سخن میگفت، در سلام پیش دستی می کرد و اگر در هنگام نماز کسی نزدیک آن حضرت (ص) می نشست نماز خود را زود به پایان میرساند، تا زودتر به رفع احتیاج آن نیازمند بپردازد، در ایام و اوقات عادی گشاده جبین و متبسم بودند، با ساکنین خانه در امور خانه و کارهای روزمره کمک میکردند، در

**ناز و زشت گفتن نیست کار عاقلان
وزیرای نرم گفتن شد زبان بی استخوان**

آنگاه که نور آفتاب جهانتاب دین مقدس اسلام تابیدن گرفت، تمام ذرات عالم را یکسان نور بخشید، از عالم بالاتا پایان از سطح زمین تا قعر دریا، از گوینده تاجنبنده این کره خاکی از فیوض این دین مستفید گردیدند و رحمت بی منتهای خداوند متعال شامل حال همه گان گردید.

- پیامبر بزرگ اسلام حضرت محمد (ص) دنیای پر از فتنه و فساد را در مدت ۲۳ سال رسالت خویش گلستان راستی و حقیقی گردانید، حضرتش کاملترین نمونه فضیلت جهان هستی و عالم خلقت بودند، بدون شک از لحاظ خصوصیات اخلاقی مانندش در تاریخ جهان دیده نشده است. تعلیمات

چنانچه در طول دو دهه جنگ با شکوه ترین ارزشهای فرهنگی، اقتصادی و تاریخی جامعه ما به تاراج رفته و آبروی جهانی، وحدت ملی، تمامیت ارضی و حیثیت بشری ملت ما زیر سوال قرار گرفته است. تجربه نشان میدهد که برای باز آفرینی مدنیت های شکوهمند جوامع بشری بزرگترین توانایی ها در زبان و بازوی قلم تمرکز یافته است. اگر کلیه قلم های با درد و احساس در راه بسیج نیروهای سازنده و سالم بکار برده شود ارزش های از دست رفته دوباره به دست خواهد آمد. سرزمین ما به کشتی شکسته یی مبدل گردیده است که هر آن هجوم غولاب ها و نهنگان گرسنه مرگ، حیات بیمارگونه آن را تهدید می کند و احتمالات غرق شدنش را بیشتر می سازد. با این وضع دگر زمان در ساحل نشستن و به حال غرق شده گان اشک تمساح ریختن سر آمده است. اینک وقت آن فرا رسیده است که در مقابل امواج و یورش سیلاب های قهار چنان کوهی چون پولاد و ایمان قد افرازیم و همه ی قلم های مومن و غیر قابل فروش را متحدانه پرچم مقاومت سازیم. به امید همزیانی خامه های شهیم و هماهنگی افکار در دمند و شهیم. بهتر است گفته شود که قلم مفسر زنده گی است، قلم تصویر گر جلوه های خوب آفرینش است و وسیله ایست که در جهت تعالی روح انسان های دربند به سوی قله های بلند اخلاق و انسانیت. رسالت قلم فصل کردن اجتماع مخاطبان نیست، بلکه وصل کردن روح های متفرق و پریشان جامعه است که میشود با استفاده بهتر از آن به اهداف خویش نایل آئیم.

رفع احتیاج و نیاز دیگران اگرچه خود و خانواده اش بیشتر محتاج بودند پیشی می جست و اندوخته یی برای روز بعد نمی گذاشت.

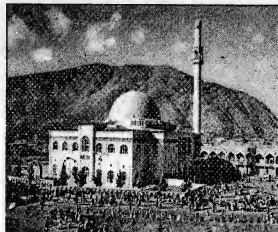
حضرت محمد (ص) میفرمود: ((سید قریشی و سیاه حبشی در برابر من حقوق مساوی دارند، شخصیت، بزرگواری و برتری را به ترازوی تقوا و علم می سنجید)).

عدالت رکن دیگری از اساس دین اوست، طوریکه درین زمینه فرمودند: هر گز به حقوق دیگران تجاوز نکنید و هر کس به حقوق شما تجاوز کند اگر در خور گذشت نباشد از حدودی که بر شما تجاوز کرده پیشتر نروید. با تأنی و وقار راه میرفت لیکن قدم ها را به روش متکبران بر نمیداشت، چشمان حقیقت بین و همیشه به زیر و نظرش بسوی زمین بود، حزن و و همیشه متفکر بود و اندیشه میکرد کمتر سخن میگفت، گفتارش با لفظ اندک و معنی بسیار بود، خوش خوی و کریم النفس بود، کسی را حقیر و کوچک نمی شمرد، اندک نعمت را بزرگ و گرامی میدانست، از خوردنی و پوشیدنی تعریف نمی کرد و از برای امور دنیوی خشم نمی گرفت جز در کار حق، و هر گاه خلایق را جاع با احکام الهی میدید، نهایت خشمگین میشدند، با هر کس با اندازه فهم، درک و عقلش سخن میگفت.

گویند روزی عایشه (رض) همسر رسول اکرم (ص) در حضور آنحضرت (ص) نشسته بود که مرد یهودی وارد شد، هنگام ورود به جای اسلام و علیکم گفت: "السلام علیکم" (مرگ بر شما). طولی نکشید که یکی دیگری وارد شد. او هم به جای سلام گفت "السلام علیکم" معلوم بود که تصادف نیست، نقشه است که با زبان رسول اکرم (ص) را آزار دهند، عایشه (رض) سخت خشمناک شد و فریاد بر آورد که "مرگ بر خود شما و....."

رسول اکرم (ص) فرمود: ای عایشه ناسزا مگو، ناسزا اگر مجسم گردد بدترین زشت ترین صورت ها را دارد، نرمی و ملامت و برده باری روی هر چه گذاشته شود آترا قشنگ و زیبا میکند و زینت میدهد و از روی هر چیزی برداشته شود از قشنگی و زیبایی آن میکاهد. "چرا عصبی و خشمگین شدی؟" عایشه گفت: "مگر نمی بینی یا رسول الله (ص) که اینها با کمال وقاحت و بی شرمی به جای سلام چه میگویند؟" آنحضرت فرمودند: چرا من هم در جواب گفتم "علیکم" (برخود شما) همین قدر کافی بود.

منصور "تجیب"

یا محمد

مسرا از حسد دلها آرزویی

مسرا از آرزوها حسدجویی

بویسی اوج بلندی های قدرت

بویسی خضر آدم و هم آرزویی

گلستان که سیر مایش فسرده

طراوت بخش عطر و رنگ و بویی

و جوانان جهان آفرینش

و هر یک ساز زینتر خویرویی

به خلق خویش به اخلاق حمیده

و نیکان جهان بنا الله تنگویی

تا بر رحمتی موج طراوت

گل پرآمده را حسوس شویی

به محرابی قیامت نرسد دور

شمار امتثال بسی گفتگویی

به مناسبت هشتادمین سالگرد استرداد استقلال افغانستان

طو مار در هم شکستن قدرت ها توسط افغانها

توجه روی همین اصل بی تفاوتی ها و خودسریها در مقابل ملت غیور افغان به زانو در آمدند و درس عبرت را برای ابد کمائی کردن. جهان گشایان چون سکندر مقدونی، چنگیز، تیمورلنگ، انگلیس و روس در عصر ما به آزعش بی پایان لشکر کشیدند و خون ریختند. ولی در نتیجه بزرگترین قدرت های استکباری توسط مردم عوام مضمحل و مبتلا گردید.

۱- عهدنامه صلح فی مابین دولت برطانیا و دولت (مستقله) افغانستان منعقد راولپندی بتاریخ هشتم ماه آگست ۱۹۱۹ عیسوی مواد مندرجه ذیل را دولت برطانیا و دولت افغانستان به جهت تجدید صلح قبول نمودند.

- ماده اول: از روز امضا شدن این معاهده فی مابین دولت افغانستان در یک طرف و دولت انگلیس بر طرف دیگر مصالحت خواهد بود.

- ماده دوم: نظر به حالاتی که باعث جنگ حالیه فی مابین دولتین برطانیا و افغانستان گردیده است دولت بهیه برطانیا محضی اظهار رنجش خود آن رعایتی را که نسبت به امرای سابق افغانسان در باب آوردن اسلحه و قور خانه یا دیگر اسباب حرب بداخل افغانستان از راه هندوستان مرعی داشته اند سلب می نمایند.

- ماده سوم: علاوه بر آن بقایای وجه عطیه امیر مرحوم ضبط نموده شده به امیر حالیه هیچ وجه عطیه داده نخواهد شد.

- ماده چهارم: در آن واحد دولت بهیه برطانیا مایل میباشد که دوستی قدیم را که این همه مدت طولانی فی مابین افغانستان و برطانیای عظیم وجود داشت مجدداً برقرار نماید. مشروط بر اینکه دولت موصوف اطمینان داشته باشند که دولت

خلاصه اینکه روز ۲۸ اسد روزیست گرامی و قابل قدر، زیرا در همین روز دیو استعمار که در جغرافیای تحت قیمومت اش خورشید غروب نمیکرد به شدت بی سابقه به ارتعاش در آمد یکبار ملتفت گردید که با گذشتن از بستر آرام و خاموش دریا های گرم، اکنون در مقابل جبال طاغی و عاصی چون هندوکش قرار میگرد. و عبور از قلل شامخ و سطوح آن برای انگلیس ها نهایت دردناک، اسفناک و مایه، عجب شگفتی گردید. از همین ملحوظ این روبا پیر ولی زیرک با خود اندیشید وبعد از تأملی بر مقاومت، اثار و فدا کاری این ملت تسلیم شد. جهت تشریح و تصدیق ادعای فوق یکی از عهد نامه های مهم و با ارزشی را که در حقیقت سند شکست انگلیس در افغانستان محسوب میشود از متن تاریخ منحصی شاهد نقل میکنیم:

۲۸ اسد روز تاریخی و پدیده فنا ناپذیری شکوه ملت بخون نشسته ای است که درست درهرنیم قرن بیگانه یی بر کاشانه اش یورش میبرد و ویرانش میکند، یا به اصطلاح دیگر روز فنا ناپذیر کشوریست چون لبراتورار آزمایش قدرت های استکباری و استعماری. که بعد از یک آزمایش در این لبراتورار دیگر حتی توان استقامت، رازدست داده با سرافکننده گی شرمساری و از دست دادن ارزش های مادی و معنوی پا بیرون نهاده اند.

۲۸ اسد روز خون و فتح و پیروزیست، اشتباه صاحب نظران صنعت کوپراتیف، اوپراسیون و استراتیژی جهان گشایان در آن بوده است که تسخیر افغانستان را یک امر حتمی تشخیص کرده اند، بدون آنکه به تاریخ پرافتخار ملت افغان که پر از قهرمانی ها، حمایه آفرینها و ایشار گیری هاست میگردند.

اصلاح شوی غنم

مخکی له کرلو له غنم سره اشنا شه
دانه د جنت ده د پاک الله نعمت ده
غنم چه اصلاح شوی وی حاصل ئی ډیر لوړ پړی
مخکی له کرلو نه غنم باید روغ جوړ اوسی
ډیر ډیر موضوعه بیل بیل افتونه
غنم چه اصلاح شوی ډیر تکړه پوهان
نن چه را وتلی دی ټول خلک ورته حیران دی
مخکی له کرلو نه مخکه کړه شد یاره
سره حیوانی کډود کیمیاوی
وقت کی د کرلو نم ته ده لیوال
وروسته له کرلو یو ویشته ورخی موره
بیا به پسرلی کی ډیری اوبه نه غواړی
نور بوټی کړه لری غنم ئی څنگ ته نه پریږدی
سپینه سره ورکړه یوه لویشت چه شی لوی
بیا چه هوا گرمه شوه ژر به لوئیږی
پس له ژیرید ونه چه شی تنه شی
غنم ډیر برکت لری ته یو څه همت وکړه
خوراک د خان غریب ده هر رنگه نعمتونه
هم ته هم دی اولاد تری وکړه نفقه
په زیار او په زحمت غلې پریمانه کیږی
روزی چه وی حلال شکرونه کړه ادا

مخکی له خورلو پوه په دی وینا شه
ډیرنی برکت ده همدائی لوی صفت ده
مرض ته مقاوم هم ډوډی ئی به پخیری
غنم موره ونه کړی کله چه نا جوړه اوسی
غنم که مقاوم وی نه وینی زیانو نو نه
شبه او ورځ لکيا دی په دی کار کی سرگردان
نن ئی چه خدمت کوی دا گران بزگران دی
لوتی ئی میده کړه صافه ئی کړه لاره
خمکه په نوبت کړه ده سنا هوشیاری
ډیر زیات گن ئی مه کړه نه چه شی ملال
تنده ئی کړه ماته بیا ورپسی موره
کله چه شی تری بیا له تا اوبه غواړی
هلته وی خوشحاله کله چه تنها اوسی
اوبو ته ئی حاجت وی په دی دی خان که پوی
وړولی چه گل وکه اوبو ته هوسیږی
لور ورته تیره که چه کلله ئی دانه شی
ډیر حاصل تری واخله ته دده خدمت وکړه
چه نس دی شی په مور بیا وکوه شکرونه
میلمه ته دی ابرو ده غریب ته صرغه
کورونو کی جوالونه کندوان هم په ډکیږی
نعمت د پاک الله قناعت لویه غنا

صفت ئی د غنمو احمدی کرلو بیان
په دی دی هر څوک پوه وی الله (ج) ده روزی رسان

منگل (احمدی)

افغانستان طبعاً مایل میباشند که دوستی دولت برطانیا را مجدداً حاصل نماید علیه هذا مشروط بر اینکه دولت افغانستان این امر را در کردار و رفتار خودشان ثابت نماید دولت برطانیا آماده خواهد بود که بعد از شش ماه سفارت دیگری جانب افغانستان برای مذاکره و قرارداد مطالبی که راجع به منافع مشترک دولتين باشد نیز برای برقراری مجدد دوستی قدیم بر اساس خاطر خواه پذیرائی نماید.

- ماده پنجم: دولت افغانستان سرحد بین هندوستان و افغانستان را که امیر مرحوم قبول نموده بودند، قبول می نماید و نیز متعهد میشود که قسمتی تجدید ناشده خط سرحد طرف مغرب خیبر در جائیکه حمله آوری از جانب افغانستان درین زمان واقع شد به واسطه کمیشن دولت برطانیا به زودی تجدید شود و حدی را که کمیشن دولت برطانیه تعیین نماید قبول نماید. عساکر برطانیا در آن سمت در مقامات حالیه خود خواهند ماند تا وقتی که تجدید حدود مذکور به عمل بیاید. (گرانٹ رئیس هیئت مصالحت دولت برطانیا و علی احمد ناظر داخله و رئیس هیئت صلاحیت دار دولت علیه مستقل افغانستان).

یقیناً در تاریخ شکست های سیاسی و نظامی انگلیس این طو مار منجیث معتبر ترین سند شکست انگلیس محسوب می شود. نجیبه "هیردا"

د کیمیاوی سرو ارزښت

پوهاند ډاکټر عبدالقهار ثمين

غنمو حاصلات يې د هغې عملي په پرتله چې نيمه نايټروجنی سره يې په مني او نيمه نوره يې په پسرلي کې استعمال شوی وه په موثقه توگه لږ نه وو.

په دانو کې د پروټين د زياتوالي په خاطر استعمالېږي. دا هم بايد هيرنشي په هغو خايو کې چې دژمي واورې زياتې او خاورې يې شگلنې وې او غنم يې په مني کې

علمي څيړونو ښودلې ده چې هغه نبات چې دودې په لومړيو مرحلو کې لږ څه هيرشوی وې دهغو نباتاتو په پرتله چې دودې په لومړيو مرحلو کې ورته زياته پاملرنه شوې وې زيات حاصلات ورکوي. دسرو د استعمال په برخه کې پورتنی نظر هغه وخت صدق کوي کله چې دوه جريبه خمکه داسې په نظر کې ونيوله شي چې يوی ته يې ټول دنباتاتو ضروري عناصر د نبات د کرلو په وخت کې استعمال شي او دابل جريب ته يې نايټروجن سره په څومره حلوکې واچول شي. دلته يو شرط دادی چې هر نبات د کرلو په وخت کې يوی اندازه سرې ته اړتيا لري تر څو د نبات ټوکيدل په ښه توگه صورت ونيسي ځکه نباتات دټوکيدو په وخت کې کافي غذايي مواد ته اړتيا لري. داهم بايد هير نکړو چې دنبات د ضرورت وړ فاسفورس او پټاسيم بايد دواړه دنبات د کرلو په وخت کې په مکمله توگه خاورو ته واچول شي. نايټروجنی سرې کيدای شي چې په دوه اويا درې مرحلو کې د غنمو د پاره استعمال شي. ددرېم خل نايټروجن سرو استعمال عمدتا د غنمو

دنبات دودې ضروري عناصر: دنبات دودې او انکشاف لپاره لږ تر لږه ۱۳ عناصر ضروري ثبات شويدي چې په لاندې ډول دي:

شماره	زياتي پيماني ضروري عناصر		دلرپيماني عناصر Mironutrients
	لومړی درجه (primary)	دوهمه درجه (secondry)	
۱	نايتروجن	سلفر	بورون
۲	فاسفورس	کلسيم	اوسپنه
۳	پټاسيم	مگنشيوم	منگنيز
۴	-	-	مس
۵	-	-	جست
۶	-	-	مولبدنيم
۷	-	-	کلورين

هر يو دپورتنیو عناصرو خاص فزيولوجيکي وظيفي سرته رسوي او دضروري عناصرو په نوم ياديږي ضروري عنصر هغه عنصر ته وايي چې په نبات کې دهغه لږوالي يا نشتوالي يوازي دلومړی عنصر په زياتيدو سره اصلاح شي. هيڅ يو دپورتنیو عناصرو نشي کولی چې د بل عنصر يوه فزيولوجيکي وظيفي په بشپړه توگه سرته ورسوي. ځينې عناصر کولی شي چې ديوه بل عنصر يوه

کرل کيږي. دټولي نايټروجنی سرې استعمال دمنی په وخت کې ددې سبب گرځي چې دسری يوه زياته اندازه نايټروجن د خاورې څخه ومنيځل شي. دا چې دنايټروجن سرې کومه اندازه په مني او کومه اندازه يې په پسرلي کې واچول شي زياتو علمي څيړنو ته اړتيا لري. دکابل او د ورته خايونوپه کلې کوم خاورو کې کله چې ټوله نايټروجنی سره په مني کې استعمال شوی وه د

فزیولوجیکي وظیفه سر ته ورسوی د مثال په ډول په چغندروکی سودیم کولی شی چی دپتاشیم یوه فزیولوجیکي وظیفه سر ته ورسوی. همدارنگه وینادیم کولی شی چی په بکتیریاوکی تر یوی اندازه پوری

(کیلو گرامه نایتروجن او (۲۵) کیلو گرامه ډای امونیم فاسفیت د غنمو د پاره د سرو بی اندازي وي. ځینو علمي څیړونو په ځیني ځایو کي د غنمو د پاره په جریب کي (۴۰) کیلو گرامه یوریا او (۳۰) کیلو گرامه ډای

(۶۰) زره متریک ټنه ډای امونیم فاسفیت دیوه کال په موده کی استعمال شوی وه. تیر کال افغانستان ته (۷۰۰,۰۰۰) ټنه غنم د باندنیو هیوادو څخه راوړ شوی چی یوازی یی د WFP خوا او نوری ټول بنایي

دکیمیاوی سری سپارښتنی:

دکیمیاوی سروپه سپارښتنی کی باید د نبات ډول، په خاوری کی دنوموړو عناصرو د نبات دگتی وړاندازی، د خاورو څخه د نبات دغذایی مواد د مینځل کیدو اندازه د حاصلاتو اندازه، په خاورو کی د نایتروجن، فاسفورس او پتاشیم توازون او درسی نورشیان په نظر کی ونیول شی. دکیمیاوی سری ښه سپارښتنه باید وروسته له هغه چي په نوموړی کروندی کی د نباتاتو د ضروری عناصرو دکمښت ښی په ښه توگه لیدل شوی او ارزایی شوی وی او د نبات او د خاوری د تجزی نتیجی په لاس کی وی اجرایی.

دمولبدنیم کومه فزیولوجیکي وظیفه سر ته ورسوی.

ځینی عناصر لکه نایتروجن او فاسفورس د ځینو مرکباتو لکه ATP دپاره دواړه ضروری بلل کیږی نو دیوه عنصر لږوالی یی د بل عنصر د زیاتی اندازه په وخت کی هم ددی سبب نه گرځی چی ATP جوړشی. یا په بل عبارت د ATP د جوړیدو دپاره د نایتروجن او فاسفورس کافی اندازه ضروری بلل کیږي. وینادیم دافغانستان په زیاتره خاورو کی د نایتروجن او فاسفورس لږوالی لیدل کیږی. داچی دیوه جریب غنمو دپاره په کومه اندازه نایتروجن او فاسفورس پری ضروری دی زیاتو علمی څیړنو ته اړتیا لری.

په افغانستان کی ددی اوږدی جگړي څخه د مخه زیاتره علمی څیړنو ثابتہ کړي وه چي د افغانستان په زیاتره ځایو کي په جریب کي (۵۰)

امو نیم فاسفیت اقتصادي ښودلي وه. په تاجکستان کي په یوه جریب ځمکه کي (۴۶) کیلو گرامه یوریا او (۴۶) کیلو گرامه امینو فاس استعمالوی خو په افغانستان کی په جریب کی (۴۶) کیلو گرامه امینو فاس یا ډای امونیم فاسفیت اقتصادي نه دي. په افغانستان کي د پیسو ښه او اقتصادي مصرف د کیمیاوي سرو رانیول دي ځکه د کیمیاوي سرو په رانیولو کي د نهو مپاشتو په موده کي یو لک افغاني تر پنځه لکه افغانیو پوري سوچه گټه په لاس راوړی. دا به ډیره ښه وی چی دافغانستان د غنمو په ځای د باندنیو هیوادو څخه فاسفورس سری راونیول شی. دا کار په دی صورت کی امکان لری چی دافغانستان د یوریا فابریکه بیرته فعاله شی. په افغانستان کی د جگړی څخه یو کال مخکی ۱۲۰ زره متریک ټنه یوریا او

د پاکستان څخه وی. په افغانستان کی باید ددی هڅی وشي چی د غنمو حاصلات د اصلاح شویو غنمو او د کیمیاوی سرو دمناسب نسبت او اندازه د لاری څخه زیات شی. د غنمو دا زیاتوالی بیا هم د خړوبولو کافی اندازه اوبوته اړتیا لری. په همدی توگه د هرزه گیا هانو، مرضونو او حشراتو کنترول د غنمو د حاصلاتو د زیاتوالی د پاره ضروری بلل کیږی. اصلاح شوی غنم د مرضونو او آفتونو په مقابل کی ښه مقاومت لری خو د لوړی طاقت نه لری. ځکه د اصلاح شویو غنمو څخه هغه وخت ښه گټه په لاس راتلی شی چی په سره باندی په مناسبی اندازه پیسی مصرف شی. دسری دمناسبی اندازه ټاکل یوازی د علمی څیړنو او د خاوری او د نبات د تجزی په نتیجه تا کل کیږی.

د کیمیاوی سرو اندازی:

د کیمیا سرو مناسبی اندازی یوازې د علمی څېړنو په اساس معلومیږي. د خاوري تجزيه د سري د مناسب استعمال د پاره ضروري ده.

د نبات دودې ضروري عناصر که څه هم په مختلفو اندازو سره ضروري دي خو ارزښت يې يو ډبل سره برابر ده ځکه نبات دهیڅ ضروري عناصر په نشتوالی کې خپلې عادي ودې ته دوام نشي ورکلی او دیوه ضروري عنصر نشتوالی یوازې د نوموړي عنصر په زیاتیدو سره سمیږي. د ضروري عناصرو ضرورت او جذب په مختلفو اندازو سره دی. د مثال په ډول سل کیلو گرامه چای ښايي ۴ کیلو گرامه نایتروجن او یوازې ۲ کیلو گرامه جست ولري. دلته د چای ضرورت د نایتروجن د پاره (۱۰۰۰) واری د جست څخه زیات دی خو که چیرې چای ونشي کړی چی دا څلور گرامه جست جذب کړی نو په دی صورت کی به چای ونشي کړی چی نور ضروري عناصر په موثره توگه استعمال کړی او یا لوړ حاصلات ورکړی. نباتات خپل د ضرورت وړ عناصر د خاوري او یا سري څخه اخلي. حیواني سره بر سیره پردی چی د نبات دپاره یو شمیر ضروري عناصر برابر وې د خاوري ستر کچره هم اصلاح کوی. کله چی د خاوري ستر کچر سم وی نو نبات د اکسیجن

په کموالی نه اخته کیږي. کله چی په هر نبات کی دیو عنصر کموالی مینځ ته راشي نو نبات خپلې عادي و دی ته دوام نشي ورکولی ځکه هغه فزیولوجیکي وظیفه چی د نوموړي عنصر په وسیلې اجرا کیده په ښه توگه نشي اجرا کیدای نو نبات د نوموړي عنصر د کمښت ښی ښايي. کله چی په یوه نبات کی د یوه عنصر د لږوالی ښی ولیدل شی نو دا د مشکل یا پرابلم پیل نه دی او د نبات حاصلات اغېرمن شويدي

(Potential Yield) نو علاج یی باید سم د لاسه و لتول شی. په کرونده کی دیو عنصر د لږوالی د ښو تشخیص اسانه کارنه ده او زیاتي تجربی ته اړتیا لري د مثال په ډول د یوه نبات په پانو کی ژړ پرنگ ښايي د څو عناصرو د ښه والی د کبله را منځ ته شی. د نایتروجن د کمښت په پانو کی باید دا پیداشی چی د کمښت ښی لومړی په کومو پانو کی په څه ډول پیل کیږي.

د سري د عناصرو فزیولوجیکي وظیفی په لاندی ډول دی:

۱- نایتروجن: د ټولو ژوندیو حجراتو وده او انکشاف سریع کوی او د حاصلاتو زیاتوالی د پاره اساس برابر وې. نایتروجن د نباتو څانگی زیاتوی، پانی جوړوی او سطحی یی زیاتوی چی په دی اساس د ضیایی ترکیب سره مرسته کوی.

نایتروجن د کلوروفیل او د پروتین د مالیکولونو خبرده.

۲- فاسفورس: هم د نایتروجن په څیر د نبات د عادی ودې، د ویش د رېښو، تخم او میوو د انکشاف د پاره ضروري ده. فاسفورس د نباتاتو پخول سریع کوی. فاسفورس د ځینی عضوی مرکبونو لکه ATP جز ده.

۳- پتاشیم: دیو زیات شمیر انزایمونو د فعالیتو دپاره ضروري دی پتاشیم د حجرې د دیوال په نقود، د تبخیر په نظم او د نباتاتو داوبو په اقتصاد کی رول لوبوی. پتاشیم د نباتی افاتو په مقابل کی د نبات مقاومت زیاتوی.

په نباتاتو کی د سري د عناصرو د لږوالی ښی په لاندی ډول دی:

۱- نایتروجن: د نایتروجن د لږوالی په وخت کی ښکتنی پانی ژړیږي او د نبات قدسوی بریښي

۲- فاسفورس: د فاسفورس د لږوالی په وخت کی د نبات وده اغېرمنه کیږي. د فاسفورس د لږوالی په صورت کی د نباتاتو گل کول او پخیدل بیرته لویږي.

۳- پتاشیم: د پتاشیم د لږوالی په وخت کی پانی لنډی او شین رنگ د لاسه ورکوی او د پانو څندی سوی بریښي.

میدهد، بدین ترتیب طفل مایوس شده که این امر در استعداد ذهنی وی تأثیر منفی دارد.

تشویق و ترغیب: تشویق یک محرک قوی در جهت تحریک نیروهای آموزشی شناخته شده است، بکار برد نکات زیر در تشویق اطفال نقش سازنده دارد.

۱. استعمال کلمات تحسین آمیز از قبیل شاه باش، بسیار خوب، آفرین، کلان شوی و غیره در مواقع لازم.

۲. کار شاگردان را بدیگران نشان دادن و از کارهای خوب شان به شیوه تحسین آمیز یاد آوری.

۳. از کارهای آموزشی شاگردان صنف نمایشگاه ترتیب نمودن و برای دیدن آنها والدین شان را دعوت نمودن.

۴. از مردمان نیکو و اطفال خوب برای شاگردان حکایات و قصه های شیرین خواندن و مطالب دیگر که میتواند اطفال را در جهت سالم رهنمائی نماید تهیه کردن.

ترجمه: مریم

آداب احترام به بزرگان و شفقت بخوردان، مراعات نظافت لباس و بدن، ترحم بحیوانات و دیگر آداب و معاشرت به رهنمائی های سالم ضرورت دارند.

مصونیت: اطفال در خانه از جانب والدین و دیگر اعضای فامیل در ارض راه از همراهان، در مکتب از همصنفان، پسران بزرگ سال، ملازم مکتب، سر معلم، معلمان و دیگر کارمندان به احساس مصونیت ضرورت دارند.

فعالیت: طفل یک موجود رشد کننده و نمو کننده است خصلت رشدی وی مقتضی فعالیت های جسمانی وی میباشد. از همین سبب است که طفل همیشه در حرکت میباشد.

معلمانی که ازین رمز آگاه اند در امر آموزش عموماً فعالیت های جسمی را دخیل می سازند. کودک آرام و خموشی حتماً دچار تشویش روانی بوده و هرگاه در اطفال تان این حالت را مشاهده مینمائید باید به داکتر مراجعه نمائید.

کامیابی: انسان فطرناً به کامیابی علاقه دارد. کامیابی برای طفل بیشتر جنبه تشویقی دارد. معلم آگاه و با درک سطح برداشت آموزشی و خصوصیات رشد جسمی و ذهنی میتواند طفل را بسوی کامیابی سوق دهد.

بگونه مثال: هرگاه معلم میداند که طفل استعداد برداشت یک سطر را دارد اما وی را نیم سطر درس

مقتضیات روانی کودک

دوستی و محبت یکی از مقتضیات مهم روانی کودک میباشد.

اطفال دوستی و محبت را از والدین، بزرگان و معلمان خود توقع دارند.

اطفال در پرتو دوستی و محبت رهنمائی های سالم را بخوابی می پذیرند.

آنچه که در گسترش فضای دوستی و محبت نقش مهم را بجای میگذارد.

۱. استعمال جملات کوتاه دوستی و محبت را جلب کند.

۲. مراعات عدالت در حین درس و ماقع لازم زندگی.

رعایت و احترام بفامیل شاگردان، بدون در نظر داشت موقف اجتماعی آنها.

رهنمائی: اطفال در هر بخش زندگی مادی و معنوی به رهنمائی های سالم ضرورت دارند. مانند آداب نشستن، راه رفتن، صبر کردن، گوش فرادادن، طرز نوشتن، و خواندن، آداب عبور از سرک لباس و لوازم درسی را در جای لازم جابجا نمودن، آداب داد و ستد، آداب مسجد رفتن،

INKESHAF

PUBLICATION OF COORDINATION OF AFGHAN RELIEF (CoAR)

THIRD YEAR

JULY-DECEMBER 1999

Vol. No. 15-16

PUBLISHED BY:

Coordination of Afghan Relief (CoAR)

ESTABLISHED:

1996

ADDRESS:

H. # 19, Chinār Road, University Town, Peshawar.

P.O.Box No.: UPO 1013

PHONE: (092) 40789

FAX: (092) 42789

E-MAIL: coar@coar.pwr. sdnpk.unkp.org

UNDER VISION:

Editorial Board

NOTE:

The publication of the Inkeshaf magazine by CoAR is considered a positive step towards paving better ground for development efforts. Access to development in all walks of life of a society especially the rural regions needs strenuous and persistent efforts. We try our best that such materials be carried in a simple way to the respected readers.

CoAR requests respected scholars, doctors, agriculturists, engineers and experts that by contributing their views and their valuable works in the spheres of agriculture, health and family planning and other social spheres, they would add to richness of this publication.

Through your contributions, we can present Inkeshaf magazine in the best attractive manner.

2
Reports

1
Editorial

5
Agriculture
Development

4
Fruit Flies

16
Narco-Drugs...

14
Poems and
Literary Page

18
Women rights...

17
AIDS...

20
"Mamur" and
administration

19
Health...

23
An example of
behavior of ....

22
Pen—the flag of
awareness...

27
Importance of
Fertilizer...

25
Talisman is
breaking...

30
Requirement of
child .....

IN

THIS

ISSUE

Coordination of Afghan Relief **INKESHAF**

Quarterly
Vol.: 15-16
1999

Eng. M. Nabi during assessment of affected houses in Baraki by earthquake 99.